

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain ja rakentamislain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esitys sisältää ehdotuksen lisätä vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annettuun lakiin maanpuolustukselle tärkeitä tuotantolaitoksia koskevat säännökset. Esityksessä ehdotetaan poikettavan tuotantolaitoksen lupa- ja ilmoitusmenettelyä ja tuotantolaitoksen sijoittamista koskevista vaatimuksista siten, että maanpuolustukselle tärkeä vaarallisia kemikaaleja tai räjähteitä valmistava, käsittelevä tai varastoiva tuotantolaitos voitaisiin sijoittaa eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoituslupan perusteella ja maanpuolustukselle tärkeän tuotantolaitoksen lupahakemus tai ilmoitus voitaisiin asettaa etusijalle viranomaisten käsitellessä tuotantolaitoksen vaarallisten kemikaalien teollisen käsittelyn lupahakemusta tai ilmoitusta. Lisäksi ehdotuksessa rajattaisiin maanpuolustukselle tärkeän tuotantolaitoksen toimintaa koskevien tietojen luovuttamista ja lupahakemuksen tiedoksiantoa ja kuulemistä siltä osin kuin se on välttämätöntä kansallisen turvallisuuden kannalta.

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi rakentamislakia siten, että lakiin lisättäisiin uusi maanpuolustuksellisesti tärkeän vaarallisia kemikaaleja ja räjähteitä valmistavan, käsittelevän tai varastoivan tuotantolaitoksen sijoittamislupamenettely, jota voitaisiin käyttää rakentamislupaan liittyvässä alueidenkäytöllisten edellytysten tarkastelussa rakentamisluvan hakijan sitä pyydetäessä. Eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamislupaa voitaisiin käyttää maanpuolustusta tukevan tai sotilaallisen huoltovarmuuden kannalta erityisen merkityksellisen siviilitoiminnassa olevan tuotantolaitoksen sijoittamisen edellytysten olemassaolon tarkasteluun alueella, jolla ei ole voimassa asemakaavaa.

Lisäksi rakentamislakiin ehdotetaan lisättävän kunnan rakennusvalvontaviranomaiselle mahdollisuus tietyin edellytyksin myöntää luvan hakijalle oikeus rakentamisen aloittamiseen ennen kuin poikkeamislupa on tullut lainvoimaiseksi, kun kyse on maanpuolustuksellisesti tärkeästä vaarallisia kemikaaleja ja räjähteitä valmistavasta, käsittelevästä tai varastoivasta tuotantolaitoksesta. Edellytyksenä olisi, että luvanhakija asettaisi hyväksyttävän vakuuden sen varmistamiseksi, ettei päätöksen täytäntöönpano tekisi muutoksenhakua hyödyttömäksi.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 Valmistelu	3
2 EU-säädöksiensä sekä kansainvälisten sopimusten tavoitteet ja pääasiallinen sisältö.....	4
2.1 SEUT 346 artikla	4
2.2 Seveso III-direktiivi	5
2.3 Ympäristötietodirektiivi	5
2.4 Århusin yleissopimus	6
3 Nykytila ja sen arviointi.....	7
3.1 Maanpuolustukselle tärkeät tuotantolaitokset	7
3.2 Kemikaaliturvallisuuslaki	8
3.3 Rakentamislaki	9
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	10
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	10
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	12
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	13
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	13
5.2 Muiden jäsenvaltioiden suunnittelemat tai toteuttamat keinot.....	14
5.2.1 Ruotsi	14
5.2.2 Tanska	14
5.2.3 Euroopan unioni.....	15
6 Lausuntopalaute.....	15
7 Säännöskohtaiset perustelut.....	15
7.1 Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta	15
7.2 Laki rakentamislain muuttamisesta.....	19
8 Lakia alemman asteinen sääntely	30
9 Voimaantulo	30
10 Toimeenpano ja seuranta	31
11 Suhde muihin esityksiin.....	31
11.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä.....	31
11.2 Suhde talousarvioesitykseen	31
12 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	31
LAKIEHDOTUKSET	34
1. Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain muuttamisesta.....	34
2. Laki rakentamislain muuttamisesta.....	37

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Venäjän hyökkäys Ukrainaan on muuttanut merkittäväällä tavalla eurooppalaista turvallisuusympäristöä. Meneillään oleva konflikti on paljastanut Euroopan puolustusympäristön haavoittuvuuden ja korostanut yhtenäisen ja häiriönsietokykyisen puolustusteollisen perustan merkitystä. Hyvin toimivat EU:n puolustusmarkkinat ovat olennaisen tärkeitä sen varmistamiseksi, että jäsenvaltioilla on käytettävissään tarvittavat puolustusvoimavarat, -teknologiat ja -tarvikkeet, jotta ne voivat vastata tehokkaasti nykyisiin ja tuleviin turvallisuushaasteisiin.

Muuttuvan geopolittisen toimintaympäristön vaikutus EU:n puolustusmarkkinoihin on ollut merkittävä, sillä toimitusketjut ovat häiriintyneet ja puolustustarvikkeiden kysyntä sekä yhteen toimivien ja innovatiivisten ratkaisujen tarve ovat kasvaneet. Voimassa oleva rauhan aikana kehitetty kehys on varsin hidas reagoimaan jäsenvaltioiden kiireellisiin tarpeisiin, eikä se tarjoa tarkoituksenmukaisia sekä riittävän nopeita ja tehokkaita keinoja edesauttamaan kriittisen puolustusteollisen tuotantokapasiteetin kasvattamista. Lupamenettelyjä on tarpeen nopeuttaa ja selkiyttää maanpuolustuksellisesta näkökulmasta.

Suomessa elinkelpoinen ja kansainvälisesti kilpailukykyinen kotimainen puolustusteollisuus, sen kansainvälinen verkottuminen sekä vientitoiminta mahdollistavat sotilaallisen huoltovarmuuden ylläpitämisen ja edistävät maanpuolustuksen toimintakykyä. Teknologian, raaka-aineiden, materiaalien, komponenttien ja teknisten ratkaisujen saatavuuden varmistaminen Suomelle on kriittistä, huomioiden erityisesti Suomen sijainnin Euroopan unionin reuna-alueella, etäällä Euroopan teollisuuskeskittymistä, pohjoisissa ilmasto-olosuhteissa ja suurelta osin meriyhteyksien varassa. Tämä merkitsee käytännössä sitä, että kriisitilanteessa tuen saaminen ja vastaanottaminen on vaikeaa ja tekee Suomen aseman huoltovarmuuden kannalta arvioiden haavoittuvaisemmaksi kuin esimerkiksi keskisen Euroopan maiden aseman. Varsinkin materiaallisen suorituskyvyn kriittisiin alueisiin kohdistuu erityisen suuria riippumattomuuden, huoltovarmuuden ja toiminnan jatkuvuuden vaatimuksia.

1.2 Valmistelu

Hallituksen esitys on valmisteltu virkatyönä työ- ja elinkeinoministeriössä yhteistyössä ympäristöministeriön, puolustusministeriön ja sisäministeriön kanssa. Hallituksen esityksen taustaineisto on saatavilla ministeriön internetsivuilla tunnuksella TEM103:00/2025.

Työ- ja elinkeinoministeriö asetti työryhmän selvittämään maanpuolustukselle tärkeiden yksityisessä hallinnassa olevien vaarallisia kemikaaleja ja räjähteitä valmistavien, käsittelevien ja varastoivien tuotantolaitosten lupahakemusten käsittelyä, tiedoksiantovaatimuksia ja tietojen käsittelyä sekä muita velvoitteita koskevan lainsäädännön tilanteen ja mahdollisten lainsäädännön muutostarpeiden kartoittamiseksi. Työryhmässä päädyttiin muuttamaan vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annettua lakia (390/2005, jäljempänä *kemikaaliturvallisuuslaki*) ja rakentamislakia (751/2023). Työryhmän toimikausi oli 1.7.-31.12.2025.

Luonnos hallituksen esitykseksi oli lausuntokierroksella Lausuntopalvelu.fi –palvelussa XXX. Esitys on kiireellinen kansallisen turvallisuuden vuoksi. Näin ollen lausuntoaika oli normaalia poiketen vain kolme viikkoa. Esityksestä pyydettiin lausuntoa Lausuntopalvelu.fi -palvelussa XX:lta viranomaiselta ja yhteisöltä: XX

2 EU-säädöksen sekä kansainvälisten sopimusten tavoitteet ja pääasiallinen sisältö

2.1 SEUT 346 artikla

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (jäljempänä *SEUT*) 346 artikla on yleisluonteinen poikkeussäännös, joka antaa jäsenvaltioille mahdollisuuden poiketa unionin sääntelystä, jos jäsenvaltion keskeisten turvallisuusasetusten suojeleminen tätä edellyttää. SEUT 346 artiklan 1 kohta on jakautunut kahteen osaan, joista ensimmäinen koskee tietojen salassa pitoa. Sen mukaan ”mikään jäsenvaltio ei ole velvollinen antamaan tietoja, joiden ilmaisemisen se katsoo keskeisten turvallisuusasetustensa vastaiseksi”. Kyseinen muotoilu on luonteeltaan yleinen eikä sen soveltamista ole rajattu. Artiklan 1 kohdan b alakohta on taas nimenomaisesti rajattu koskemaan aseiden, ammusten ja sotatarvikkeiden tuotantoa ja kauppaa. Sen mukaan ”jokainen jäsenvaltio voi toteuttaa toimenpiteet, jotka se katsoo tarpeelliseksi keskeisten turvallisuusasetusten turvaamiseksi ja jotka liittyvät aseiden, ammusten ja sotatarvikkeiden tuotantoon ja kauppaan; nämä toimenpiteet eivät kuitenkaan saa heikentää sellaisten tuotteiden kilpailun edellytyksiä yhteismarkkinoilla, joita ei ole tarkoitettu nimenomaan sotilaalliseen käyttöön.” Kohdan soveltamisalaa rajaa saman artiklan 2 kohta, jonka mukaan ”neuvosto voi yksimielisesti komission ehdotuksesta muuttaa luetteloa, jonka se on vahvistanut 15 päivänä huhtikuuta 1958 tuotteista, joihin sovelletaan 1 kohdan b alakohtaa.”

Unionin vakiintuneen oikeuskäytännön mukaisesti perussopimuksen poikkeussäännöksiä on tulkittava suppeasti. Valtion keskeisten turvallisuusasetusten määrittely on kuitenkin yksinomaan jäsenvaltion toimivallassa ja jäsenvaltioilla on katsottu olevan poikkeuksellisen laaja harkintavalta omien keskeisten turvallisuusasetustensa määrittämisessä. Tämä periaate on vahvistettu unionin yleisen tuomioistuimen ratkaisussa T-26/01 *Fiocchi Munizioni*, jossa tuomioistuin totesi muun ohella, että EY 296 artiklan 1(b) kohdalla luodun järjestelmän tarkoituksena on ollut säilyttää jäsenvaltioiden toimintavapaus tietyissä kansalliseen puolustukseen ja turvallisuuteen liittyvissä asioissa. Lisäksi kun säännös on sijoitettu osaksi perussopimuksen loppumääräyksiä, tarkoittaa tämä sitä, että poikkeus koskee perussopimuksen kaikkia määräyksiä ja erityisesti kilpailusääntöjä koskevia määräyksiä.

SEUT 346 artiklaa koskevassa oikeuskäytännössä unionin tuomioistuin on korostanut, että valtion keskeisten turvallisuusasetusten laajan harkintavallan ohella poikkeukseen vetoavalla jäsenvaltiolla on velvollisuus osoittaa, että kyseinen toimenpide on suhteellisuusperiaatteen mukainen. Valitun toimenpiteen tulee olla oikeassa suhteessa tavoiteltavaan päämäärään esimerkiksi niin, että sitä ei ole mahdollista saavuttaa vähemmän rajoittavin toimenpitein.

SEUT 346 artiklaa on sovellettu erityisesti jäsenvaltioiden puolustushankinnoissa. Vaikka hankintamenettelyt on harmonisoitu puolustus- ja turvallisuushankinnoista annetulla direktiivillä 2009/81/EY, käytännössä ko. artiklaa sovelletaan hankinnoissa laajalti tilanteissa, joissa direktiivin määräykset eivät riittävällä tavalla mahdollista valtion keskeisten turvallisuusasetusten suojaamista. Nämä turvallisuusedut voivat liittyä korkeisiin tietojen salassa pitoa koskeviin vaatimuksiin, sotilaallisen huoltovarmuuden turvaamiseen liittyviin tuotannollisiin tai tietyn puolustusjärjestelmän ylläpitoon liittyviin vaatimuksiin. Yhteistä näille vaatimuksille on se, että niitä ei ole mahdollista toteuttaa EU:n sisämarkkinasääntelyn mukaisessa avoimen, tasapuolisen ja syrjimättömän kohtelun kontekstissa. Osana puolustushankintoja voi olla myös tuotannollisia järjestelyjä, kuten tietyn puolustusteknologisen tuotannon luomista tai kasvattamista valtion myötävaikutuksella tai omistukseen liittyviä rajoittavia järjestelyjä. Taustalla on usein tarve turvata esimerkiksi tietty omavaraisuus tietyn puolustusmateriaalin valmistuksessa tai ylläpidossa.

2.2 Seveso III-direktiivi

Vaarallisista aineista aiheutuvien suuronnettomuusvaarojen torjunnasta sekä neuvoston direktiivin 96/82/EY muuttamisesta ja myöhemmästä kumoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/18/EU (jäljempänä *Seveso III-direktiivi*) on pääosin täytäntöönpanu kemikaaliturvallisuuslailla. Esityksessä ehdotetaan muutettavan myös säännöksiä, joilla on osittain täytäntöönpanu Seveso III-direktiivi artiklat 13–15, 18 ja 23.

Seveso III-direktiivin tavoite on vahvistaa säännöt sellaisten suuronnettomuuksien ehkäisemiseksi, joissa on mukana vaarallisia aineita, ja rajoittaa suuronnettomuuksista ihmisten terveydelle ja ympäristölle aiheutuvia seurauksia, jotta koko unionissa voitaisiin taata yhdenmukaisesti ja tehokkaasti korkea suojelun taso. Direktiiviä sovelletaan direktiivin 2 artiklassa tarkoitettuihin tuotantolaitoksiin, joissa käsitellään vaarallisia aineita. Direktiivin soveltamisalasta on rajattu muun muassa puolustusvoimien tuotantolaitokset, laitokset ja varastot. Muita maanpuolustusta tai kansallista turvallisuutta koskevia poikkeuksia ei ole direktiivissä.

Seveso III-direktiivi koskee direktiivin liitteessä I lueteltuja vaarallisia aineita. Tuotantolaitoksiin sovelletaan erilaisia turvallisuusjärjestelmiä riippuen käsiteltävien ja varastoitavien vaarallisten aineiden määrästä. Suurempia määriä käsitteleviin laitoksiin sovelletaan tiukempia oikeudellisia vaatimuksia. Seveso III -direktiivillä on keskeinen rooli riskien hallinnan parantamisessa, johdonmukaisten hätätoimien valmistelussa ja väestön turvallisuuden parantamisessa.

Seveso III-direktiivissä on sen lisäksi säännökset maankäytön suunnittelusta (13 artikla), yleisölle tiedottamisesta (14 artikla), yleisön kuulemisesta ja osallistumisesta päätöksentekoon (15 artikla), suuronnettomuuksista annettavista tiedoista (18 artikla) sekä muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeudesta (23 artikla). Seveso III-direktiivin säännökset pohjautuvat yleisön osallistumisoikeutta päätöksentekoon sekä muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeutta ympäristöasioissa koskevaan Yhdistyneiden kansakuntien Euroopan talouskomission yleissopimukseen, jäljempänä *Århusin yleissopimus*.

2.3 Ympäristötietodirektiivi

Ympäristöä koskevan tiedon saantiin liittyy ympäristötiedon julkisesta saatavuudesta ja neuvoston direktiivin 90/313/EY kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2003/4/EY (jäljempänä *ympäristötietodirektiivi*). Ympäristötietodirektiivillä pyritään turvaamaan viranomaisten omassa tai viranomaista varten toisen hallussa olevan ympäristötiedon julkinen saatavuus. Direktiivin tavoitteena on myös varmistaa, että ympäristötietoa saatetaan viran puolesta saataville ja levitetään yleisölle, jotta saavutetaan ympäristötiedon mahdollisimman laaja järjestelmällinen saatavuus ja levittäminen yleisölle. Tämän vuoksi on edistettävä erityisesti tietoverkkojen ja/tai sähköisten välineiden käyttöä, jos sellaisia on käytettävissä.

Direktiivin 2 artikla sisältää ympäristötiedon määritelmät. Ympäristötietodirektiivin 2 artiklan 1 kohdan mukaan ympäristötiedolla tarkoitetaan ”kirjallisessa, visuaalisessa, kuultavassa, sähköisessä tai muussa aineellisessa muodossa olevaa tietoa” erinäisistä ympäristöön liittyvistä tekijöistä (osa-alueiden tila ja vuorovaikutus, ympäristöön vaikuttavat toimenpiteet ja tekijät, ympäristölainsäädännön toimeenpanoa koskevat kertomukset, analyysit ja oletukset, joita käytetään ympäristöön liittyvien toimenpiteiden ja toimien yhteydessä ja ihmisten terveyden ja turvallisuuden tila, elintarvikeketjun saastuminen tarvittaessa mukaan lukien, sekä elinolojen, kulttuurikohteiden ja rakennetun ympäristön tila, sikäli kuin se voi vaikuttaa näihin). Ympäristötiedon käsite on siten laaja eikä se kata vain suoranaisesti ympäristöä koskevia tietoja vaan myös ympäristöön vaikuttavia tietoja.

Direktiivin 4 artikla (2 kohdan f alakohta) mahdollistaa ympäristötietojen avoimesta saatavuudesta poikkeamisen kansainvälisiin suhteisiin, yleiseen turvallisuuteen tai kansalliseen puolustukseen vedoten. Ympäristötiedodirektiivin poikkeuksia on kuitenkin tulkittava suppeasti vertaamalla tiedon ilmaisemiseen liittyvää yleistä etua epäamisella saavutettaviin etuihin siten, että tietojen saatavuus on pääsääntö.

2.4 Århusin yleissopimus

Århusin yleissopimuksessa annetaan yleisölle (yksityishenkilöille ja heitä edustaville järjestöille) oikeus saada tietoa ympäristöasioista ja osallistua ympäristöasioita koskevaan päätöksentekoon sekä hakea korvausta, jos näitä oikeuksia ei kunnioiteta. Århusin sopimus on Yhdistyneiden kansakuntien Euroopan talouskomission yleissopimus, joka on tullut voimaan 30.10.2001. Euroopan yhteisö allekirjoitti yhdessä kaikkien jäsenvaltioidensa kanssa Århusin yleissopimuksen vuonna 1998. Århusin yleissopimus on saatettu osaksi kansallista lainsäädäntöä tiedon saannista, yleisön osallistumisoikeudesta sekä muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeudesta ympäristöasioissa tehdyn yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetulla lailla (767/2004) ja se on tullut voimaan 30.11.2004.

Århusin yleissopimuksen 3 artiklan 4 (b) kohdan mukaan ympäristötietoa koskeva pyyntö voidaan evätä, jos tiedon ilmaiseminen vaikuttaisi haitallisesti mm. kansainvälisiin suhteisiin, maanpuolustukseen tai yleiseen turvallisuuteen.

Århusin yleissopimuksen 6 artiklan mukaan yleisölle, jota asia koskee, tiedotetaan ympäristöön liittyvän päätöksentekomenettelyn alkuvaiheessa joko julkisen ilmoituksen välityksellä tai tarvittaessa henkilökohtaisesti muun muassa menettelyn aloittamisajankohdasta ja yleisön osallistumismahdollisuuksista. Artiklan mukaan yleisön osallistumismenettelyn eri vaiheissa on oltava kohtuulliset määräajat ja kukin sopimuspuoli huolehtii siitä, että yleisö voi osallistua jo alkuvaiheessa, kun kaikki vaihtoehdot ovat avoimia ja kun yleisö voi osallistua menettelyyn tehokkaasti. Yleisön on mahdollista esittää huomautuksia tai mielipiteitä liittyen ehdotettuun toimeen. Päätöksestä tiedotetaan yleisölle viipymättä soveltuvien menettelyjen mukaisesti sen jälkeen, kun viranomainen on tehnyt päätöksen. Yleisön osallistuminen erityisiä toimia koskevaan päätöksentekoon voi päättää kansallisen lainsäädännön mukaisesti tapauskohtaisesti olla soveltamatta 6 artiklan määräyksiä ehdotettuihin maanpuolustustarkoituksia palveleviin toimiin, jos sopimuspuoli katsoo niiden soveltamisen vaikuttavan kielteisesti näihin tarkoituksiin.

Muutoksenhausta ja vireillepano-oikeudesta säädetään Århusin yleissopimuksen 9 artiklassa. Sen mukaan niillä, jotka kuuluvat yleisöön, jota asia koskee ja joiden etua asia riittävästi koskee, on mahdollisuus saattaa mikä tahansa 6 artiklan soveltamisalaan kuuluva päätös uudelleen tutkittavaksi toimivaltaiseen tuomioistuimeen. Yleisöön kuuluvilla tulee olla 9 artiklan mukaan uudelleentarkastelumenettelyjen lisäksi ja niiden soveltamista rajoittamatta mahdollisuus turvautua hallinnollisiin tai tuomioistuinmenettelyihin yksityishenkilöiden ja viranomaisten sellaisten toimien tai laiminlyöntien tutkimiseksi uudelleen, jotka ovat sopimuspuolen kansallisen ympäristölainsäädännön säännösten kanssa ristiriidassa. Menettelyiden tulee olla riittäviä ja tehokkaita oikeussuojakeinoja, joihin sisältyy tarvittaessa väliaikaiset turvaamistoimenpiteet. Niiden tulee olla myös oikeudenmukaisia, tasapuolisia ja nopeita eivätkä ne saa olla niin kalliita, että se olisi este menettelyyn osallistumiselle. Århusin yleissopimuksen 9 artiklan nojalla tehdyt päätökset annetaan kirjallisesti tai kirjalliseen muotoon tallennettuina. Tuomioistuinten ja mahdollisuuksien mukaan myös muiden elinten päätökset asetetaan julkisesti saataville.

3 Nykytila ja sen arviointi

3.1 Maanpuolustukselle tärkeät tuotantolaitokset

Sotilaallisella huoltovarmuudella tuetaan Puolustusvoimien ja Suomessa toimivien liittolaisten toimintaedellytyksiä sekä turvataan Puolustusvoimien kriittisten järjestelmien toimintakyky. Sotilaallinen huoltovarmuus perustuu normaalioloissa rakennettuun riittävään teolliseen kapasiteettiin, osaavaan henkilöstöön ja etukäteen varastoituihin materiaaleihin. Puolustusvoimien kumppaneilla alihankintaketjuineen on merkittävä ja vakiintunut asema puolustusjärjestelmässä. Niillä on oltava kyky reagoida nopeasti toiminta- ja turvallisuusympäristön muutoksiin yhteistoiminnassa liittolaisten ja erityisesti Pohjoismaiden kanssa.

Sotilaallisen huoltovarmuuden tuottajana kotimaisen puolustusteollisuuden rooli on keskeinen. Sen toiminta ulottuu normaalioloista poikkeusoloihin ja sillä on merkittävä rooli keskeisten asejärjestelmien ylläpidossa, uusien suorituskykyjen kehittämisessä ja sotamateriaalin tuotantokyvyn luomisessa ja kasvattamisessa.

Puolustusvoimien lakisääteisiin tehtäviin ei kuulu teollinen toiminta eikä Puolustushallinnolla itsellään ole edellytyksiä toimia suuren mittakaavan teollisena toimijana. Tähän rooliin se tarvitsee luotettavia teollisia kumppaneita, joiden tehtävänä on vastata maanpuolustukselle tärkeiden tuotantolaitosten rakentamisesta ja toiminnasta niin normaali- kuin poikkeusoloissa. Vastaavalla tavalla monet puolustusjärjestelmän toiminnan kannalta keskeiset huollon ja ylläpidon tehtävät on annettu ns. strategisten kumppanien vastuulle. Suomalaisessa kokonaismaapuolustuksen, materiaallisen varautumisen ja sotilaallisen huoltovarmuuden turvaamisessa kotimaassa toimivilla yrityksillä onkin merkittävä rooli.

Jotta niin eurooppalaisia kuin kotimaisia suorituskykyjä voidaan kehittää tehokkaasti, Euroopan puolustuksella on oltava toimiva ja kilpailukykyinen teollinen ja teknologinen perusta. Suomelle on tärkeää, että teollisuuden toimintaympäristö on vakaa ja ennakoitava. Sen tulee myös mahdollistaa teollisen kapasiteetin nopean kasvattamisen erityisesti turvallisuustilanteen tätä edellyttäessä. Myös pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman mukaan hallitus vahvistaa kotimaisen puolustusteollisuuden toimintaedellytyksiä tavoitteenaan kasvattaa erityisesti kotimaista ammustuotantoa.

Tällä hetkellä kansallisesti vaarallisia kemikaaleja ja räjähteitä käsittelevien ja varastoivien tuotantolaitoksien lupamenettelyissä huomioidaan vain osittain maanpuolustukselle tärkeät kohteet. Voimassa oleva lainsäädäntö tunnistaa nimenomaisesti puolustushallintoa ja sen omaa toimintaa koskevat tarpeet, mutta ei kaikilta osin ota huomioon maanpuolustukselle tärkeiden yksitoimisuuden hallinnassa olevien vaarallisia kemikaaleja ja räjähteitä käsittelevien ja varastoivien kohteiden lupahakemusten käsittelyä, tiedoksiantovaatimuksia ja tietojen käsittelyä koskevia erityistilanteita. Kyseisten kohteiden tietojen luottamuksellisuus kohteiden turvallisuusnäkökohtien huomioimisen varmistamiseksi on erityisen tärkeää muuttuneessa turvallisuusympäristössä.

Nykytilanteessa maanpuolustukselle tärkeän tuotantolaitoksen lupaprosessi voi kestää jopa useita vuosia huomioiden myös eri lupamenettelyihin liittyvät valitusmahdollisuudet. Erityisesti nykyisessä turvallisuustilanteessa maanpuolustukselle tärkeiden tuotantolaitosten rakentamiseen sisältyy kuitenkin merkittävää aikakriittisyyttä. Rakentamishankkeiden taustalla on usein tunnistettu tarve luoda kotimainen tuotantokyky koskien tiettyä kriittistä puolustustarviketta, osakomponenttia tai vaadittavaa raaka-ainetta, jotta sotilaallinen huoltovarmuus voidaan turvata kaikissa oloissa. Tämä kyky on käytännössä mahdollista luoda vain normaalioloissa, jolloin esimerkiksi rakennusmateriaalien, koneiden ja laitteiden sekä tarvittavan työvoiman saatavuus

on turvattu. Poikkeusoloissa ja kriisitilanteissa ei merkittävien puolustusteollisten rakennushankkeiden toteuttaminen ole käytännössä enää mahdollista.

3.2 Kemikaaliturvallisuuslaki

Kemikaaliturvallisuuslaissa on osittain säädetty Seveso III-direktiivin täytäntöönpanosta. Näin ollen moni kemikaaliturvallisuuslain säännöksistä pohjautuu Seveso III-direktiiviin. Kemikaaliturvallisuuslaki koskee kaikkia siviilitoiminnassa olevia vaarallisia aineita käsitteleviä ja varastoivia tuotantolaitoksia. Ainoastaan pienimmät tuotantolaitokset on kansallisesti lisätty kemikaaliturvallisuuslainsäädännön soveltamisalaan kuuluvaksi.

Kemikaaliturvallisuuslain 20 §:n nojalla tuotantolaitoksen sijoittamisessa tulee huomioida oikeusvaikutteinen kaava. Alueidenkäyttölain (132/1999) 3 §:n mukaan aluekäyttölain mukaiset alueiden käyttöä koskevat tavoitteet ja suunnitelmat on, siten kuin erikseen säädetään, otettava huomioon suunniteltaessa ja päätettäessä muun lainsäädännön nojalla ympäristön käytön järjestämisestä. Aluekäyttölain 5 §:ssä on lueteltu keskeiset tavoitteet alueiden käytön suunnittelulle, joihin kuuluvat muun muassa turvallinen ja terveellinen elin- ja toimintaympäristön luominen. Kaavoituksella ja maankäytön suunnittelulla on keskeinen rooli tuotantolaitoksen sijoitussuunnittelussa ja onnettomuuksien vaikutusten estämisessä. Vaarallisia kemikaaleja käsittelevä ja varastoiva tuotantolaitos voi rajoittaa ympäristönsä alueidenkäyttöä ja rakentamista onnettomuusvaikutuksiensa vuoksi.

Kaavoitusviranomaisten pitää kaavan laadinnan yhteydessä ottaa huomioon onnettomuusvaaralliset kohteet, joiden onnettomuusvaara johtuu vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelystä ja varastoinnista. Kaavoitusmenettelyssä kuullaan muun muassa Turvallisuus- ja kemikaalivirastoa esimerkiksi suojaetäisyyksistä.

Rakentamislaisissa on mahdollistettu sijoittamisluvalla rakentaa kohde myös kaavoittamattomalle alueelle. Kemikaaliturvallisuuslain mukaisen vaarallisia kemikaaleja varastoivan ja käsittelevän tuotantolaitoksen sijoittamisessa vaaditaan kuitenkin kaavoitusmenettely ottaakseen huomioon tuotantolaitoksen vaikutukset alueella. Kemikaaliturvallisuuslaissa ei ole huomioitu muita mahdollisia menettelyjä tuotantolaitoksen vaikutusten huomioimiseksi aluesuunnittelussa ja rakentamisessa. Näin ollen kaavoitusmenettely on oleellinen osa vaarallisten kemikaalien lupamenettelyä varsinkin isomman kokoluokan hankkeissa, joiden turvallisuus ja ympäristövaikutukset ovat laajoja.

Kemikaaliturvallisuuslain 3 luvussa on säännökset vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin lupa- ja ilmoitusmenettelystä. Tuotantolaitoksessa käsiteltävien ja varastoitavien vaarallisten kemikaalien määrän perusteella toiminnanharjoittajan tulee hakea toiminnalle lupa tai tehdä ilmoitus. Sen lisäksi räjähteiden valmistuksesta ja varastoinnista on säädetty kemikaaliturvallisuuslain 7 luvussa. Lupamenettelyn kuulemisesta ja tiedoksiannosta on säädetty 12 a luvussa. Lupamenettelyssä ei pystytä laittamaan yksittäistä lupahakemusta muiden lupahakemusten edelle, vaikka asia olisi kiireellinen maanpuolustuksen tai kansallisen turvallisuuden vuoksi. Lupamenettelyssä ei ole myöskään huomioitu tuotantolaitoksia, jotka ovat maanpuolustukselle tärkeitä. Kemikaaliturvallisuuslaissa on vain puolustusvoimien tuotantolaitoksia koskevat poikkeavat säännökset. Puolustusvoimia koskevilla poikkeuksilla on rajoitettu tuotantolaitoksesta annettavia tietoja lupamenettelyn aikana.

Kemikaaliturvallisuuslain 31 §:ssä on säädetty toiminnanharjoittajan tiedottamisvelvollisuudesta ja kemikaaliturvallisuuslain 32 §:ssä on säädetty turvallisuus selvityksen esillä pitämisestä. Suuronnettomuusvaarallisten tuotantolaitosten on annettava ja pidettävä laajasti tietoja saattavilla ihmisillä ja lähistöllä oleville kohteille, joihin suuronnettomuus voi vaikuttaa.

Turvallisuusselvitys on pidettävä yleisön nähtävillä. Toiminnanharjoittajia ei koske viranomaisen toiminnan julkisuudesta annettu laki (621/1999). Sen vuoksi toiminnanharjoittajat ei voi poiketa vaadituista tietojen antamisesta edes silloin, kun on kyse maanpuolustukselle tärkeästä tuotantolaitoksesta.

Kemikaaliturvallisuuslain 125 §:ssä on säädetty säädösten rikkomisesta. Toiminnanharjoittajan velvoitteiden vastaisesta toimimisesta on säädetty rangaistavaksi räjähdessäännösten rikkomisesta.

Kemikaaliturvallisuuslain 128 a on säädetty tuotantolaitoksen ja sen suuronnettomuuksista ilmoittamisesta Euroopan komissiolle. Säännös ei koske puolustusvoimien toimintaa.

3.3 Rakentamislaki

Rakentamisluvan myöntäminen on oikeusharkintaa, joka koostuu rakentamislain 43 §:n mukaisesti alueidenkäyttöisten eli sijoittamisen edellytysten ja olennaisten teknisten vaatimusten eli toteuttamisen edellytysten tarkastelusta. Lain 43 §:ssä säädetään mahdollisuudesta hakea erikseen sijoittamislupaa: luvan hakijan niin pyytäessä kunta voi ratkaista sijoittamisen edellytysten olemassaolon erillisellä päätöksellä (sijoittamislupa). Rakentamisluvan myöntämistä varten tarvitaan sijoittamisluvan lisäksi myös toteuttamisen edellytysten tarkastelu, joka voidaan tehdä vasta sijoittamisluvan ratkaisemisen jälkeen. Rakentamislain perusteella on mahdollista tehdä maanpuolustuksellisesti tärkeän vaarallisia kemikaaleja ja räjähteitä valmistavan, käsittelevän tai varastoivan tuotantolaitoksen sijoittamisen edellytysten olemassaolon tarkastelu muuallakin kuin kaavoitetulla alueella. Rakentamislain 45 §:ssä säädetään sijoittamisen edellytyksistä muualla kuin asemakaava-alueella. Kemikaaliturvallisuuslain mukaisen vaarallisia kemikaaleja varastoivan ja käsittelevän tuotantolaitoksen sijoittamisessa on kuitenkin vaadittu nimenomaisesti kaavoitusmenettely ottaakseen huomioon Seveso III-direktiivin 13 artiklan mukaisesti tuotantolaitoksen vaikutukset alueella.

Kaavoitus ei ole siten rakentamislain perusteella välttämätön, jotta alueiden käytön edellytysten tarkastelu tulee tehdyksi, vaan tarkastelu voidaan toteuttaa sijoittamislupamenettelyssä. Nykyinen rakentamislain mukainen sijoittamislupamenettely ei tunnista kuitenkaan vaarallisia kemikaaleja ja räjähteitä valmistavan, käsittelevän tai varastoivan tuotantolaitoksen ominaispiirteitä. Eli rakentamislaki ei sisällä juuri siviilitoiminnassa oleville maanpuolustuksellisesti tärkeille vaarallisia kemikaaleja ja räjähteitä valmistaville, käsitteleville tai varastoiville tuotantolaitoksille erikseen räätälöityä sijoittamislupamenettelyä, jota voitaisiin sellaisenaan soveltaa näiden tuotantolaisten sijoittamisen edellytysten olemassaolon tarkasteluun siten, että samalla Seveso III-direktiivin vaatimukset tulevat täytetyiksi.

Kyse on lähtökohtaisesti sellaisista tuotantolaitoksista, joita Suomessa ei ole juurikaan tähän mennessä rakennettu. Tuotantolaitos voi olla samaan aikaan sekä puhtaan siirtymän kohde että maanpuolustuskohde. Rakentamislain 43 a §:ssä tarkoitetuissa puhtaan siirtymän sijoittamisluvan hankkeissa on mukana sellaisia, jotka tarvitsevat kemikaaliturvallisuuslupan, esimerkiksi akkutehdas. Rakentamislain 46 a §:n mukaisesti puhtaan siirtymän sijoittamisluvan yhtenä edellytyksenä on, että vaarallisia kemikaaleja tai räjähteitä valmistavien, käsittelevien tai varastovien tuotantolaitosten sijoittaminen on sopivaa ottaen huomioon sijoituspaikan ympäristön nykyinen ja tuleva alueidenkäyttölain mukaisessa oikeusvaikutteisessa kaavassa osoitettu käyttötarkoitus sekä aluetta mahdollisesti koskevat kaavamääräykset. Puhtaan siirtymän sijoittamislupa ei ole lain 43 a §:n perusteella kuitenkaan tarkoitettu esimerkiksi tässä ehdotuksessa tarkoitetuille räjähteitä tai ammuksia valmistaville siviilitoiminnassa oleville tuotantolaitoksille, minkä vuoksi se ei myöskään huomioi täysimääräisesti niihin liittyviä ominaispiirteitä.

Rakentamislain mukainen mahdollisuus aloittaa rakennustyö tai muu toimenpide luvan lainvoimaisuutta odottamatta on ollut yleisesti käytetty keino rakentamisen jouduttamiseksi, kun kyse on ollut rakentamislain 78 §:ssä säädettyllä tavalla esimerkiksi rakentamis- tai maisematyöluvasta. Lain 78 §:n mukaan lupaviranomainen voi perustellusta syystä antaa oikeuden rakennustyön tai muun toimenpiteen suorittamiseen osaksi tai kokonaan ennen kuin rakentamis- tai maisematyölupaa taikka 131–134 §:ssä tarkoitettu laitteiden sijoittamista, muuttamista tai poistamista koskeva päätös on saanut lainvoiman edellyttäen, ettei päätöksen täytäntöönpano tee muutoksenhakua hyödyttämäksi (*aloittamisoikeus*). Rakentamislainsäädännössä ei ole ollut kuitenkaan vastaavaa mahdollisuutta aloittaa rakentaminen, kun kyseessä on nimenomaisesti tilanne, jossa rakentamislupa myönnetään lainvoimaa vailla olevan poikkeamisluvan perusteella. Näissä tilanteissa on rakentamislain 186 §:n mukaisesti rakentamisluvassa samanaikaisesti määrättävä, ettei rakentamista saada aloittaa ennen kuin poikkeamislupa on tullut lainvoimaiseksi.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Kemikaaliturvallisuuslakiin esitetään lisättävän maanpuolustukselle tärkeiden tuotantolaitoksien lupa- ja ilmoitusmenettelyä sekä tiedoksiantovelvoitteita koskevat säännökset. Maanpuolustukselle tärkeä tuotantolaitos olisi kemikaaliturvallisuuslain mukainen tuotantolaitos, jolla on maanpuolustukselle olennainen merkitys. Puolustusministeriö antaisi lausunnon tuotantolaitoksen tärkeydestä maanpuolustukselle. Poikkeukset olisi rajattu näin ollen harvoin tuotantolaitoksiin, joilla puolustusministeriö katsoo olevan maanpuolustukselle olennainen merkitys. Tuotantolaitoksen tulisi täyttää edelleen kemikaaliturvallisuuslain turvallisuusvaatimukset vastaavasti kuin muiden vaarallisia kemikaaleja ja räjähteitä käsittelevien ja varastoivien tuotantolaitoksien.

Kemikaaliturvallisuuslakiin lisättäisiin säännökset rakentamislakiin ehdotetun eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamisluvan noudattamisesta tuotantolaitoksen sijoittamisessa. Tällöin maanpuolustukselle tärkeän tuotantolaitoksen voisi sijoittaa myös kaavoittamattomalle alueelle. Lisäksi kemikaaliturvallisuuslakiin lisättäisiin lupa- ja ilmoitusmenettelyä koskeviin säännöksiin puolustusministeriön lausuntoa, lupahakemuksen käsittelyn ensisijaisuutta ja lupa- ja ilmoitusmenettelyä sekä tuotantolaitoksen muutostilanteita koskevat säännökset. Ehdotetuilla muutoksilla rajoitettaisiin poikkeava menettely vain tuotantolaitoksiin, jotka ovat maanpuolustukselle tärkeitä.

Kemikaaliturvallisuuslakiin lisättäisiin myös poikkeuksia koskien toiminnanharjoittajan ja viranomaisen tiedoksiantovelvoitteita sekä lupakäsittelyn tiedoksianto ja kuulemismenettelyistä, jotta kansallisen turvallisuuden kannalta tärkeiden tietojen saantia voitaisiin rajoittaa.

Tämän ehdotuksen yhtenä keskeisenä tavoitteena on nopeuttaa ja selkiyttää lupamenettelyä maanpuolustuksellisesta näkökulmasta. Tämän vuoksi rakentamislakiin ehdotetaan lisättävän uusi vaarallisia kemikaaleja tai räjähteitä valmistavien, käsittelevien tai varastoivien tuotantolaitosten sijoittamislupamenettely, jossa voitaisiin tarkastella alueidenkäytön edellytysten toteutuminen sekä Seveso II -direktiivin edellyttämällä tavalla varmentaa alueidenkäytön suunnittelu, yleisön osallistaminen ja vaikuttaminen, ilman että edellytettäisiin nimenomaisesti kaavoitusta (*eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamislupa*).

Uuden sijoittamisluvan käyttöönoton vuoksi olisi tärkeä lisätä myös kemikaaliturvallisuuslakiin uusi 20 a § ehdotetulla tavalla siten, että nykyistä kemikaaliturvallisuuslain 20 §:ää ei sovellettaisi, jos tuotantolaitokselle on myönnetty rakentamislain 43 c §:n mukainen eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamislupa. Tämä ei kuitenkaan tarkoittaisi

muutosta siihen lähtökohtaan, että jatkossakin näiden tuotantolaitosten sijoituksen turvallisuuden varmistamisen on tarkoitus pääosin perustua kemikaaliturvallisuuslain ja sen nojalla annettujen tarkempien asetuksen sisältämiin vaatimuksiin. Menettely vastaisi pääosin sitä, mitä rakentamislaisissa on säädetty puhtaan siirtymän sijoittamisluvasta.

Maanpuolustuksellisesti tärkeän vaarallisia kemikaaleja ja räjähteitä valmistavan, käsittelevän tai varastoivan tuotantolaitoksen kohdalla alueidenkäytöllisten edellytysten tarkastelu voitaisiin tehdä eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamisluvalla tilanteissa, joissa rakentamisluvan hakija sitä pyytää. Kyseessä tulisi olla maanpuolustusta tukeva tai sotilaallisen huoltovarmuuden kannalta erityisen merkityksellisen tuotantolaitos. Jotta sijoittamislupaa voitaisiin käyttää, tuotantolaitoksen olisi esityksen mukaan sijaittava alueella, jolla ei ole voimassa asemakaavaa. Laissa säädettäisiin tarkemmin myös muista eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamisluvan edellytyksistä, jotka tuotantolaitoksen olisi tapauskohtaisesti täytettävä.

Laissa säädettäisiin eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamislupaan liittyvästä lausuntomenettelystä, kuulemisesta ja tiedottamisesta, käsittelyn määräajasta, vaikutusten arvioinnista ja valitusoikeudesta siten, että niissä on otettu huomioon Seveso III-direktiivin vaatimukset:

- Kunnan olisi ilmoitettava sijoittamisluvan vireilletulosta ja kuultava naapureita ja niitä, joiden asumiseen, työnteekoon tai muihin oloihin rakentamishanke voi huomattavasti vaikuttaa, jakamatta kuitenkaan tuotantolaitoksen rakentamiseen ja toimintaan liittyviä suojattavia tietoja.
- Kunnan olisi varattava kunnan jäsenille ja osallisille tilaisuus esittää mielipiteensä sijoittamislupahakemuksesta.
- Kunnan olisi lisäksi pyydettävä sijoittamislupahakemuksesta erikseen lausunto puolustusministeriöltä, jotta voitaisiin varmistua siitä, että kyseinen tuotantolaitos olisi edellytellä tavalla maanpuolustuksellisesti merkityksellinen.
- Eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamislupahakemus olisi ehdotuksen mukaan ratkaistava kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun rakentamislupahakemus liitteineen on vireille pantu rakennusvalvonnassa ja liitteet mahdollistavat hakemuksen käsittelyn.
- Sijoittamisluvan vaikutusten arviointi tulisi tehdä hyvin kattavasti, pääosin kaavoitusta vastaavassa laajuudessa.
- Valitusoikeus sijoittamisluvasta olisi hyvin laaja kattaen muun muassa ne, joihin tuotantolaitoksen mahdollinen onnettomuus voisi vaikuttaa tai todennäköisesti vaikuttaisi.

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi rakentamislakia siten, että lakiin lisättäisiin kunnan rakennusvalvontaviranomaisella mahdollisuus tietyin edellytyksin myöntää luvanhakijalle oikeus aloittaa rakentaminen ennen kuin poikkeamislupa on tullut lainvoimaiseksi. Kyseinen poikkeusmahdollisuus koskisi esityksen mukaan maanpuolustuksellisesti tärkeää vaarallisia kemikaaleja ja räjähteitä valmistavaa, käsittelevää tai varastoivaa tuotantolaitosta. Kunnan rakennusvalvontaviranomainen voisi tällaista kohdetta koskevan rakentamislupapäätöksen yhteydessä myöntää oikeuden rakennustyön tai muun toimenpiteen suorittamiseen osaksi tai kokonaan ennen kuin poikkeamislupaa koskeva päätös on saanut lainvoiman edellyttäen, ettei päätöksen täytäntöönpano tee muutoksenhakua hyödyttämäksi. Jotta muutoksenhaku ei jäisi hyödyttömäksi, olisi

luvanhakijan ehdotuksen asetettava hyväksyttävä vakuus rakennuspaikan ennallistamiseen sekä muiden haittojen, vahinkojen ja kustannusten korvaamisesta, jotka päätöksen kumoaminen tai luvan muuttaminen voi aiheuttaa. Vakuuden asettamisvelvollisuus ei koskisi kuitenkaan valtiota, kuntaa eikä kuntayhtymää. Esityksen mukaan kunnan rakennusvalvontaviranomaisen olisi pyydettävä lausunto puolustusministeriöltä. Laissa säädettäisiin lisäksi asiaan liittyvästä muutoksenhausta ja valitusoikeudesta.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

Viranomaisvaikutukset

Tukesilla, pelastusviranomaisilla ja kuntien rakennusvalvontaviranomaisilla olisi jatkossa paremmat edellytykset käsitellä maanpuolustukselle tärkeiden tuotantolaitosten lupahakemuksia ja ilmoituksia. Tällä hetkellä säännökset perustuvat Seveso III-direktiivin säännöksiin, joiden nojalla tuotantolaitoksen toiminnasta on annettu tietoja hyvin laajasti. Kemikaaliturvallisuuslaki on myös osittain vanhentunut, jonka vuoksi kaavoituksen huomioon ottamisessa ei ole huomioitu erityyppisiä tuotantolaitoksia. Säädöksissä ei ole myöskään ollut maanpuolustukselle tärkeitä tuotantolaitoksia koskevia säännöksiä, jotka vaativat yleensä nopean lupakäsittelyn ja tietojen antamisen rajoittamista kansallisen turvallisuuden vuoksi. Ehdotuksilla korjattaisiin tilanne ja viranomaiset pystyisivät muutettujen säästöjen nojalla käsittelemään kemikaaliturvallisuuslupa- tai ilmoituksen sekä rakentamislain mukaisen rakentamislupa ilman, että kansalliselle turvallisuudelle kriittisiä tietoja annetaan julkisuuteen ja lupakäsittely tapahtuisi tarpeen tullen joutuisasti.

Taloudelliset vaikutukset

Ehdotuksilla ei ole taloudellisia vaikutuksia.

Yritysvaikutukset

Ehdotuksilla ei ole erityisiä yritysvaikutuksia. Toiminnanharjoittajan velvoitteet selkeytyisivät tiedoksiantovelvoitteen osalta silloin, kun on kyse maanpuolustukselle tärkeästä tuotantolaitoksesta. Lupakäsittelyä nopeuttavat säännökset ovat myös yritystoiminnan kannalta suotuisia.

Rakentamislain muutoksilla ei olisi merkittäviä taloudellisia vaikutuksia yrityksiin johtuen siitä, että sääntely kohdistuisi kohteisiin, joita rakennetaan Suomessa harvoin. Vaikutusta olisi lähinnä niihin yksittäisiin yrityksiin, jotka rakennuttavat sääntelyn piiriin kuuluvan siviilitoimintaisen tuotantolaitoksen Suomeen. Näiden rakennushankkeiden kohdalla on mahdollista esitellä tavalla sujuvoittaa ja selkeyttää rakentamislupamenettelyyn liittyvää sijoittamisen edellytysten olemassaolon tarkastelua. Eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamislupa nopeuttaa prosessia, koska kaavoitusvaihetta ei tarvita, mikä vaikuttaa myönteisesti yksittäisissä hankkeissa. Sijoittamislupa voi jouduttaa yksittäisissä hankkeissa investointien tekemistä, millä voi olla pieni positiivinen vaikutus myös työllisyyteen ja verokertymään. Mahdollisen rakentamislupakäsittelyn nopeutuminen voi vaikuttaa siihen, kuinka nopeasti yritys voi investoida suunniteltuun hankkeeseen, jolloin taloudellinen hyöty syntyy tuotannon aikaistumisesta. Määräaika eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitoksen sijoittamislupahakemuksen käsittelylle helpottaisi rakentamisprosessin suunnittelua.

Esityksen mukaisella mahdollisuudella aloittaa rakentaminen ennen kuin poikkeamislupa on saanut lainvoiman olisi vastaavanlaisia vaikutuksia yksittäisiin yrityksiin: se sujuvoittaisi ja nopeuttaisi tuotantolaitoksen rakentamista tilanteissa, jotka voivat olla aikataulullisesti

maanpuolustuksen näkökulmasta kriittisiä. Kun rakennustyöt voidaan aloittaa, yritysten on mahdollista pysyä myös aikataulussa.

Ympäristövaikutukset

Ehdotuksilla ei ole merkittäviä ympäristövaikutuksia. Tuotantolaitoksen toiminnassa tulisi edelleen noudattaa tuotantolaitoksen sijoittamista ja turvallisuutta koskevia säännöksiä sekä estää mahdolliset päästöt ympäristöön. Ehdotuksen soveltamisala on rajoitettu mahdollisimman suppeasti pelkästään maanpuolustukselle tärkeisiin tuotantolaitoksiin.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Puolustusvoimia koskevan poikkeussäätelyn soveltaminen

Yhtenä vaihtoehtona tarkasteltiin, voitaisiinko hallituksen esityksessä tarkoitettuihin maanpuolustukselle tärkeisiin tuotantolaitoksiin soveltaa kemikaaliturvallisuuslain Puolustusvoimia koskevia säännöksiä sekä puolustusministeriön asetusta vaarallisten kemikaalien teollisen käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta puolustushallinnossa (26.10.2017/713, jäljempänä *valvonta-asetus*).

Valvonta-asetus on annettu kemikaaliturvallisuuslain 3 §:n 4 momentin nojalla. Kemikaaliturvallisuuslain 3 §:ssä säädetään lain soveltamisesta Puolustusvoimissa. Valvonta-asetuksen 4 §:ssä on määritelty puolustushallinnon toimijat. Pykälän mukaan puolustusministeriölle kuuluu vaarallisia kemikaaleja koskevien asioiden ylin johto ja ohjaus. Pääesikunta johtaa ja valvoo vaarallisia kemikaaleja koskevia asioita Puolustusvoimissa ja Puolustuskiinteistöissä. Pääesikunnan teknillinen tarkastusosasto huolehtii kemikaaliturvallisuuslaissa Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle säädetyistä vaarallisia kemikaaleja koskevista tehtävistä, jollei jäljempänä toisin säädetä.

Puolustushaaraesikunnat, Puolustusvoimien logistiikkalaitoksen esikunta, Puolustusvoimien tutkimuslaitos ja Puolustuskiinteistöt hoitavat kemikaaliturvallisuuslaissa toiminnanharjoittajalle säädetyjä tehtäviä. Edellä mainitut toiminnanharjoittajat on määritetty tyhjentävästi. Puolustusvoimissa ei ole varsinaista kemikaaliturvallisuuslain mukaista lupaprosessia, vaan tehtävät on jaettu niin, että Pääesikunta päättää uuden tuotantolaitoksen tai laitoksen rakentamisesta ja sijoittamisesta (rakentamisen toteutus päätös) sekä käyttöön ottamisesta (käyttöpäätös). Kemikaaliturvallisuuslain mukaista lupaa puolustushallinnossa vastaa Pääesikunnan teknillisen tarkastusosaston turvatekninen lausunto molemmista päätöksistä, eikä päätöksiä voida tehdä ilman kyseisiä lausuntoja.

Esityksessä tarkoitettua maanpuolustukselle tärkeitä tuotantolaitokset eivät ole osa puolustushallintoa vaan yksityisessä hallinnassa olevia, kaupallisin perustein toimivia. Niiden merkitys maanpuolustukselle voi olla erityisen tärkeä esimerkiksi tilanteessa, jossa ne tuottavat maanpuolustuksen kannalta kriittisiä lopputuotteita, osakomponentteja tai raaka-aineita. Puolustushallinto ei ole teollinen toimija eikä sen lakisääteinen tehtävä ole merkittävän mittakaavan teollisen tuotantotoiminnan harjoittaminen. Puolustushallintoa koskevien säännösten laajentaminen kattamaan myös näitä toimintoja ei edellä mainitusta syystä voi arvioida olevan tarkoituksenmukaista.

5.2 Muiden jäsenvaltioiden suunnittelemat tai toteuttamat keinot

5.2.1 Ruotsi

Ruotsissa ei ole vastaavaa yhtenäistä kemikaaliturvallisuuslakia kuin Suomessa. Ruotsin ympäristölaissa (Miljöbalk 1998:808) on säännöksiä ympäristölle vaarallisesta toiminnasta ja ympäristön suojelusta. Säännöksissä on kokonaisuomaanpuolustusta koskevia asetuksenantovaltuuksia ja poikkeuksia. Räjähdeistä säädetään syttyivistä ja räjähdysherkistä aineista annetussa laissa (Lag om brandfarliga och explosiva varor 2010:1011). Edellä mainitussa laissa ei ole kansalliseen turvallisuuteen liittyviä poikkeuksia.

5.2.2 Tanska

Tanskassa on tullut voimaan syksyllä 2025 uusi laki, joka koskee välttämättömiä maanpuolustuksen tai siviilivalmiuden edellyttämiä rakennushankkeita sekä operatiivista toimintaa. Taus-talla on Tanskan puolustustiedustelupalvelun (DDIS) vuonna 2024 tekemä tiedusteluriski-arvio, jonka mukaan Tanskan uhkakuva on vakavampi kuin se on ollut moneen vuoteen. Tämän pe-rusteella Tanskan hallitus käynnisti säädöshankkeen, jonka päätavoitteena oli varmistaa uusien tilojen nopea rakentaminen sekä puolustus- että siviilivalmiutta koskien.

Aiemmin tällaisten hankkeiden ja toimintojen toteuttaminen edellytti yleensä useita viranomais-hyväksyntöjä ja lupia, jolloin hankkeiden aloittaminen saattoi viivästyä useitakin vuosia. Lain tarkoituksena on varmistaa, että Tanskan viranomaisilla on tarvittavat välineet ja joustavuus varmistaa tiettyjen kriittisten rakennushankkeiden ja operatiivisen toiminnan nopea toteuttami-nen. Tässä yhteydessä asianomainen ministeri voi antaa määräyksiä, jotka koskevat:

- 1) muille ministeriöille tai viranomaisille muun lainsäädännön nojalla annettujen toimivaltuuk-sien haltuunottoa (ns. kutsuminen),
- 2) täydellisiä tai osittaisia poikkeuksia muusta lainsäädännöstä,
- 3) hallinnollisen muutoksenhakuoikeuden poissulkemista muun lainsäädännön nojalla.

Edellä mainitut toimivaltuudet ovat käytettävissä, jos ne ovat tarpeen tietyn hankkeen tai toi-minnan järjestämiseksi vaaditussa aikataulussa ja laajuudessa. Toimenpiteet vahvistetaan yleensä ministerin määräyksellä, josta järjestetään julkinen kuuleminen.

Poikkeustapauksissa laki valtuuttaa asianomaisen ministerin myöntämään poikkeuslupan muusta lainsäädännöstä ilman erillistä määräystä, mikäli kansallisen turvallisuuden näkökohdat sitä edellyttävät. Tätä vaihtoehtoa voidaan käyttää vain, jos tarkoitusta ei voida saavuttaa ilman, että hankkeen tai toiminnan edellyttämä luottamuksellisuus vaarantuisi. Puolustusministeri ja/tai siviilivalmiudesta vastaava ministeri arvioi tässä tilanteessa, edellyttääkö kansallisen tur-vallisuuden näkökohdat tämän poikkeuksellisen valtuuden käyttöä.

Lakia on ajateltu sovellettavaksi niissä tilanteissa, kun tietyn puolustusta tai siviilivalmiutta kos-kevan hankkeen tai toiminnan toteuttaminen tavanomaisten menettelyjen mukaisesti voisi vaa-rantaa sen toteutumisen. Asiaankuuluvan ministerin on tehtävä erityinen arviointi siitä, mistä säännöistä on tarpeen poiketa, jotta hankkeen tai toiminnan tarkoitus saavutetaan. Arvioinnissa tulee kiinnittää huomiota intressipunnintaan muun ohella tietyn rakennushankkeen tai operati-iivisen toiminnan tarkoituksen ja kriittisyyden sekä toisaalta poikkeuksen kohteena olevien sään-töjen ja määräysten avulla turvattavien etujen välillä. Laki myös valtuuttaa asianomaisen

ministerin hankkimaan maata ja muita oikeuksia pakkolunastuksen kautta, jos se on tarpeen lain piiriin kuuluvien rakennushankkeiden tai muun toiminnan toteuttamiseksi.

Edellä mainittujen toimivaltuuksien käyttö edellyttää ilmoittamista Tanskan parlamentille. Laki on määräaikainen ja sisältää voimassaolon päättymistä koskevan säännöksen, jonka mukaan laki kumotaan automaattisesti 31. joulukuuta 2028.

5.2.3 Euroopan unioni

Puolustuksen valkoisen kirjan tavoitteiden mukaisesti Euroopan unionin komissio julkaisi 22.4.2025 asetusehdotuksen (COM(2025) 188 final) asetusten (EU) 2021/694, (EU) 2021/695, (EU) 2021/697, (EU) 2021/1153, (EU) 2023/1525 ja (EU) 2024/795 muuttamisesta siltä osin kuin on kyse puolustukseen liittyvien investointien edistämisestä EU:n talousarviossa ReARM Europe -suunnitelman toteuttamiseksi (Mini-Omnibus) sekä 17.6.2025 viidennen Omnibus-paketin koskien puolustusalan sääntelyn yksinkertaistamista. Omnibus-paketti sisältää asetusehdotuksen puolustusvalmiutta koskevien hankkeiden lupamenettelyjen nopeuttamisesta, muutosehdotuksia viiteen asetukseen, kahteen puolustusalan direktiiviin ja kahteen komission delegoituun asetukseen sekä tiedonannon kestävän rahoituksen viitekehyksen soveltamisesta puolustussektoriin. Komissio ehdottaa uutta nopeaa puolustusvalmiuden lupajärjestelmää, joka lyhentäisi lupa-aikaa 2 kuukauteen, loisi yhden yhteispisteen jäsenmaihiin ja sujuvoittaisi hallinnollisia menettelyjä. Komission esitykseen liittyy myös selvennyksiä siitä, että jäsenvaltiot voivat käyttää voimassa olevia poikkeuksia EU:n ympäristölainsäädännön mukaisten puolustusvalmiutta koskevien toimien yleistä etua koskeviin pakottaviin tarkoituksiin. Lisäksi esityksessä pyritään varmistamaan, että puolustuksen tarpeet huomioidaan myös kemikaalilainsäädännössä.

Edellä mainittu lainsäädäntöpaketti on parhaillaan neuvoteltavana unionin toimielinten ja jäsenvaltioiden kesken. Ehdotetut muutokset tulevat edellyttämään myös kansallisia täytäntöönpanotoimia.

6 Lausuntopalaute

Luonnos hallituksen esitykseksi oli lausuntokierroksella Lausuntopalvelu.fi -palvelussa XX:11.-XX.12.2025. Esityksestä pyydettiin lausuntoa Lausuntopalvelu.fi -palvelussa XX:lta viranomaiselta ja yhteisöltä.

Lausunnon antoivat lausuntokierroksen aikana esitysluonnokseen: XX

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta

2 §. Lain soveltamisala. Pykälän 3 momentiksi lisättäisiin säännös lain soveltamisesta maanpuolustukselle tärkeisiin tuotantolaitoksiin. Lakia sovellettaisiin yleisesti myös maanpuolustukselle tärkeissä tuotantolaitoksissa ja turvallisuusvaatimukset olisivat vastaavat kuin muissa tuotantolaitoksissa. Lakiin lisättäisiin kuitenkin poikkeuksia koskien maanpuolustukselle tärkeiden tuotantolaitoksien lupa- ja ilmoitusmenettelyä sekä tiedoksiantovelvollisuutta. Seveso III -direktiivin 2 artiklan mukaan direktiiviä sovelletaan direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa määriteltyihin tuotantolaitoksiin. Seveso III -direktiivin 3 artiklan 1 kohdan mukaan 'tuotantolaitoksella' direktiivissä tarkoitetaan koko sitä toiminnanharjoittajien valvonnassa olevaa aluetta, jossa on vaarallisia aineita yhdessä tai useammassa laitoksessa, yhteiset tai toisiinsa liittyvät infrastruktuurit tai toiminnot mukaan lukien; tuotantolaitokset ovat joko alemman tason tuotantolaitoksia tai ylemmän tason tuotantolaitoksia. Seveso III -direktiivissä on tarkemmin määritelty minkä

kokoluokan tuotantolaitoksiin direktiiviä sovelletaan. Näin ollen ehdotuksessa poikettaisiin suuronnettomuus vaarallisten tuotantolaitosten osalta Seveso III -direktiivistä. Poikkeukset perustuisivat SEUT 346 artiklaan.

6 §. Määritelmät. Pykälän 1 momentin 25 kohdaksi lisättäisiin uusi määritelmä maanpuolustukselle tärkeästä tuotantolaitoksesta. Kohdan mukaan maanpuolustukselle tärkeä tuotantolaitos olisi tuotantolaitos, joka on muu kuin Puolustusvoimien hallinnassa oleva tuotantolaitos ja puolustusministeriö on katsonut tuotantolaitoksella olevan maanpuolustukselle olennainen merkitys. Muut kuin puolustusvoimien hallinnassa olevat tuotantolaitokset ovat siviilitoiminnassa olevia tuotantolaitoksia, joita koskee kemikaaliturvallisuuslaki ilman poikkeuksia. Kohdassa määriteltäisiin puolustusvoimien kumppaneina toimivat maanpuolustukselle tärkeät tuotantolaitokset, jotta voitaisiin säätää poikkeuksia kyseisten tuotantolaitosten sijoittamisesta eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamisluvan mukaisesti sekä lupa- ja ilmoitusmenettelyä ja tiedoksiantovelvoitteita koskien. Seveso III-direktiivi koskee myös kyseisiä tuotantolaitoksia, mutta maanpuolustukselle tärkeistä syistä Seveso III-direktiivin velvoitteista voidaan poiketa SEUT 346 artiklan 1 kohdan nojalla. Näin ollen maanpuolustukselle tärkeät tuotantolaitoksia voisivat olla vain tuotantolaitokset, joiden toiminta on tarpeellista keskeisten turvallisuusetujensa turvaamiseksi ja jotka liittyvät aseiden, ammusten ja sotatarvikkeiden tuotantoon tai kauppaan. Puolustusministeriö toteaa lausunnossa, jos tietty tuotantolaitos on maanpuolustuksellisesti tärkeä tuotantolaitos.

20 a §. Eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamisluvan noudattaminen. Lakiin lisättäisiin uusi pykälä, joka koskisi rakentamislakiin ehdotetun uuden eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamisluvan noudattamista maanpuolustukselle tärkeän tuotantolaitoksen sijoittamisessa. Seveso III- direktiivin 13 artiklan 1 kohdan mukaan suuronnettomuuksien ehkäisemisen ja niiden ihmisten terveyteen ja ympäristöön kohdistuvien seurausten rajoittamisen tavoite otetaan huomioon jäsenvaltioiden maankäytön suunnittelussa tai muissa asiaankuuluvissa toimintaperiaatteissa. Seveso III-direktiivin 13 artiklan 1 kohta on täytäntöönpanttu osittain kemikaaliturvallisuuslain 20 §:llä. Ehdotetulla lisäyksellä huomioitaisiin maanpuolustukselle tärkeiden tuotantolaitosten sijoittaminen. Maanpuolustukselle tärkeä tuotantolaitos voitaisiin sijoittaa myös asemakaava-alueen ulkopuolelle rakentamislakiin lisättäväksi ehdotetun eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamisluvan perusteella. Sijoittamisessa tulisi huomioida edelleen voimassa oleva asemakaava. Ehdotus olisi Seveso III-direktiivin 13 artiklan 1 kohdan mukainen, koska rakentamislakiin ehdotetun 46 b §:n 1 momentin 13 kohdan mukaan eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamisluvassa huomioitaisiin Seveso III-direktiivin 13 artiklan vaatimukset.

25 a §. Lupahakemuksen ja ilmoituksen käsittelyn ensisijaisuus. Lakiin ehdotetaan lisättävän uusi pykälä, joka koskisi tiettyjen lupahakemusten ja ilmoitusten käsittelyn ensisijaisuutta. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto tai hyvinvointialueen pelastusviranomainen voisi käsitellä maanpuolustukselle tärkeän tuotantolaitoksen lupahakemuksen ja hyvinvointialueen pelastusviranomainen ilmoituksen ensisijaisena suhteessa muihin lupahakemuksiin tai ilmoituksiin. Näin ollen luvan- tai ilmoituksen käsittelevä viranomainen voisi asettaa etusijalle maanpuolustukselle tärkeän tuotantolaitoksen luvan tai ilmoituksen käsittelyn, joka nopeuttaisi hankkeen etene- mistä.

Maanpuolustukselle tärkeät tuotantolaitokset valmistavat tuotteita, joilla on olennainen rooli uskottavan puolustuksen tarvitseman materiaalsen valmiuden luomisessa. Olemassa olevan tuotantokapasiteetin kasvattaminen tai uuden luominen on usein välttämätöntä, jotta tietty kriittinen sotilaallinen suorituskyky on saatavilla ja käytettävissä mahdollisimman nopeasti tarvittavassa laajuudessa. Uuden tuotannollisen kyvyn luomiseen sisältyy yhä enenevässä määrin aika- kriittisyyttä myös sodankäynnin teknologian kehittyessä. Ase-vasta-ase -sykli on esimerkiksi

Ukrainan sodan myötä nopeutunut, samalla kun uusien uhkien luonne ja ilmenemismuodot (mm. droonit) ovat monipuolistuneet. Tähän uhkaan tulee tarvittaessa pystyä vastaamaan viivytyksettä myös puhtaasti kansallisin toimenpitein, jotta esimerkiksi pystytään hallitsemaan tai kokonaan välttämään kriittisiä riippuvuuksia.

25 b §. Maanpuolustukselle tärkeiden tuotantolaitosten lupa- ja ilmoitusmenettely. Lakiin lisättäisiin uusi pykälä, jossa olisi säännökset maanpuolustukselle tärkeiden tuotantolaitosten lupa- ja ilmoitusmenettelystä. Maanpuolustukselle tärkeiden tuotantolaitoksen lupa- ja ilmoitusmenettelyssä noudatettaisiin pääosin kemikaaliturvallisuuslain lupa- ja ilmoitusmenettelyä koskevia säännöksiä niin kuin normaalisti. Pykälän 1 momentin nojalla puolustusministeriön olisi annettava kuitenkin lausunto tuotantolaitoksen tärkeydestä maanpuolustukselle, jos puolustusministeriö katsoo tuotantolaitoksen olevan maanpuolustukselle tärkeä tuotantolaitos. Tällöin lupa- ja ilmoitusviranomaisen voisi katsoa tuotantolaitoksen olevan maanpuolustukselle tärkeä tuotantolaitos. Kyseisen tuotantolaitoksen lupa- ja ilmoitusmenettelyssä sekä tiedoksiantovelvoitteiden osalta voitaisiin tällöin soveltaa lakiin lisättäväksi ehdotettuja poikkeuksia. Toiminnanharjoittajan olisi lisättävä edellä mainittu puolustusministeriön lausunto uuden tuotantolaitoksen taikka tuotantolaitoksen muutosta koskevan lupahakemuksen tai ilmoituksen liitteeksi. Puolustusministeriön tulisi lausunnossa ottaa kantaa lupa- ja ilmoitusmenettelyä sekä tiedoksiantovelvoitteita koskeviin tietojen antamisen rajoituksiin sekä hankkeen ensisijaisuuteen.

25 c §. Maanpuolustukselle tärkeän tuotantolaitoksen muutokset. Lakiin lisättäisiin uusi pykälä maanpuolustukselle tärkeiden tuotantolaitosten muutostilanteista. Puolustusministeriön tulisi antaa ilmoitus Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle tai pelastusviranomaiselle sekä toiminnanharjoittajalle, jos tuotantolaitosta ei enää katsota maanpuolustukselle tärkeäksi tuotantolaitokseksi. Tällöin tuotantolaitosta koskevassa lupamenettelyssä sekä tiedoksiantovaatimuksissa ei enää sovellettaisi maanpuolustukselle tärkeää tuotantolaitosta koskevia säännöksiä. Säännös varmistaisi, että pelkästään siviilikäyttöön tarkoitettuja tuotantolaitoksia koskisi samat säännökset sen jälkeen, kun maanpuolustuksellista tarvetta ei kohdistu enää niiden tuotantoon.

31 §. Toiminnanharjoittajan tiedottamisvelvollisuus. Pykälän 5 momentiksi lisättäisiin poikkeus koskien maanpuolustukselle tärkeän tuotantolaitoksen toiminnanharjoittajan tiedottamisvelvollisuutta. Toiminnanharjoittaja voisi rajoittaa 1 momentin mukaisia yleisölle saatavilla olevia tietoja, jos tiedot olisivat viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 10 kohdan mukaisia tietoja tai kansainvälisistä tietoturvallisuusvelvoitteista annetussa laissa säädetty asiakirjan salassapitoa koskevat edellytykset täyttyisivät.

Pykälän 6 momentiksi lisättäisiin poikkeus pykälän 2 momentin vaatimuksista koskien turvallisuusselvitystä edellyttävän, maanpuolustukselle tärkeän tuotantolaitoksen toiminnanharjoittajan velvollisuudesta toimittaa tiedot tuotantolaitoksessa käsiteltävistä ja varastoitavista suuronnettomuuden vaaraa aiheuttavista kemikaaleista sellaisille henkilöille sekä sellaisiin lähistöllä sijaitseviin kouluihin, sairaaloihin ja muihin yleisessä käytössä oleviin rakennuksiin sekä tuotantolaitoksiin, joihin turvallisuusselvitystä edellyttävässä tuotantolaitoksessa alkunsa saanut suuronnettomuus voi vaikuttaa. Maanpuolustukselle tärkeä tuotantolaitoksen toiminnanharjoittaja voisi jättää toimittamatta 2 momentin mukaiset tiedot, jos tiedot olisivat viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 10 kohdan mukaisia tietoja tai kansainvälisistä tietoturvallisuusvelvoitteista annetussa laissa säädetty asiakirjan salassapitoa koskevat edellytykset täyttyisivät. Viranomaisten tulisi huomioida suuronnettomuusvaarallisen maanpuolustukselle tärkeän tuotantolaitoksen sijoittamista hyväksyessä, että lähistöllä olevat edellä mainitut osapuolet ei välttämättä saisi tietoa maanpuolustukselle tärkeässä tuotantolaitoksessa käytettävistä vaarallisista kemikaaleista.

Tarve tietojen rajoittamiseen voisi tulla kyseeseen tilanteessa, jossa tarkat tiedot laitoksesta, sen toimintaperiaatteista, käytettävistä kemikaaleista, kapasiteetista tai muusta vastaavasta voisivat mahdollistaa haitalliset vaikuttamisyrietykset laitoksen toimintaan vihamielisten tahojen toimesta. Kyse ei olisi pelkästään yksittäisten tietojen avulla tehtävistä päätelmistä esimerkiksi toimintaan liittyvistä mahdollisista haavoittuvuuksista, vaan huomioon tulisi ottaa myös se, että yhdistelemällä lupaprosessissa käytettyjä tietoja muista avoimista lähteistä saataviin tietoihin voisi syntyä merkittävä riski siitä, että tietoja hyödyntämällä voitaisiin kohdistaa haitallisia toimia laitokseen. Kun kyse on maanpuolustukselle tärkeästä tuotantolaitoksesta, on ensiarvoisen tärkeää, että sen häiriötön toiminta pystytään turvaamaan kaikissa turvallisuustilanteissa.

Erityisesti kriisin uhatessa tai kriisitilanteessa voidaan olettaa, että maanpuolustuksen kannalta tärkeän laitoksen toimintaa pyritään häiritsemään esimerkiksi hybridivaikuttamisen keinoin. Siinänsä vaikuttamisyrietyksiä voi tapahtua myös normaalioloissa, koska on selvää, että tällaisen laitoksen toiminnan häiritseminen tai kokonaan estäminen on vihamielisen toimijan intressissä. Esimerkiksi puolustuksen kannalta kriittisen kulutusmateriaalin, kuten ampumatarvikkeiden ja niiden valmistamiseen liittyvien raaka-aineiden ja komponenttien tuotannon häiriintyminen voisi vakavalla tavalla vaarantaa maanpuolustuksen etua ja valtion turvallisuutta.

Arvioitaessa tarvetta tiedon suojaamiselle ja salassapidolle on otettava huomioon haitalliseen vaikuttamiseen pyrkivän tahon pitkälle edistyneet tiedustelun menetelmät. Tuntemalla tarkasti käytettävän laitteiston, osaamisen, tekniikat sekä prosessit kykenee vihamielinen taho suunnittelemaan ja mahdollisesti myös toteuttamaan haitalliset vaikuttamisyrietykset niin, että niiltä suojautuminen on vaikeaa tai jopa mahdotonta. Olennaista on myös ymmärtää, että yksittäinen laite, prosessi, raaka-aine tai muu vastaavan luontoinen tieto ei vielä itsessään ole välttämättä salassa pidettävää tietoa. Laitoksen toimintaan liittyviä tietoja yhdistelemällä yksittäiset tiedot voivat kuitenkin muodostaa sellaisen tietokokonaisuuden, jota pystytään hyödyntämään kohdistettaessa haitallisia vaikuttamisyrietyksiä maanpuolustukselle tärkeän laitoksen toimintaan.

Seveso III-direktiivin 14 artiklan 2 kohdan nojalla tulee suuronnettomuusvaarallisten laitosten toiminnanharjoittajien antaa edellä mainitut tiedot henkilöille, joihin suuronnettomuus voi vaikuttaa sekä lisäksi antamaan turvallisuusselvitys sekä vaarallisten aineiden luettelo direktiivissä mainituille tahoille tiedoksi tai pyynnöstä yleisölle. Edellä mainittujen tahojen tulee saada säännöllisesti tiedot. Ehdotetulla muutoksella poikettaisiin Seveso III-direktiivin 14 artiklan toiminnanharjoittajalle säädetyistä velvoitteista. Maanpuolustukselle tärkeistä syistä Seveso III-direktiivin velvoitteista voidaan poiketa SEUT 346 artiklan 1 kohdan nojalla silloin, kun se on tarpeellista keskeisten turvallisuusasetustensa turvaamiseksi ja jotka liittyvät aseiden, ammusten ja sotatarvikkeiden tuotantoon tai kauppaan.

32 §. Turvallisuusselvityksen esillä pitäminen. Pykälän 4 momentiksi lisättäisiin säännös maanpuolustukselle tärkeän tuotantolaitoksen velvollisuudesta antaa tietoja yleisön nähtävälle koskevasta poikkeuksesta. Poiketen 1 momentista maanpuolustukselle tärkeä tuotantolaitos voisi rajoittaa turvallisuusselvityksessä yleisölle annettavia tietoja, jos tiedot olisivat viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 10 kohdan mukaisia tietoja tai kansainvälisistä tietoturvaselvityksistä annetussa laissa säädetyt asiakirjan salassapitoa koskevat edellytykset täyttyisivät.

Seveso III-direktiivin 14 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että direktiivin liitteessä V tarkoitetut tiedot ovat pysyvästi yleisön saatavilla, myös sähköisessä muodossa. Tiedot on pidettävä ajan tasalla tarpeen mukaan, myös silloin, kun tehdään 11 artiklassa tarkoitettuja muutoksia. Ehdotetulla muutoksella poikettaisiin Seveso III-direktiivin 14 artiklan toiminnanharjoittajalle säädetyistä velvoitteista. Maanpuolustukselle tärkeistä syistä Seveso III-direktiivin velvoitteista voidaan poiketa SEUT 346 artiklan 1 kohdan nojalla silloin, kun se on

tarpeellista keskeisten turvallisuusetujensa turvaamiseksi ja jotka liittyvät aseiden, ammusten ja sotatarvikkeiden tuotantoon tai kauppaan.

104 g §. *Tiedoksianto ja kuuleminen maanpuolustukselle tärkeiden tuotantolaitosten lupamenettelyssä.* Lakiin lisättäisiin uusi pykälä koskien maanpuolustukselle tärkeiden tuotantolaitosten tiedoksiantoa ja kuulemista. Maanpuolustukselle tärkeän tuotantolaitoksen lupamenettelyssä voitaisiin poiketa kemikaaliturvallisuuslain 12 a luvussa säädetystä kuuluttamisesta ja tiedottamisesta, jos viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 10 kohdassa tai kansainvälisistä tietoturvallisuusvelvoitteista annetussa laissa säädetyt asiakirjan salassapitoa koskevat edellytykset täyttyvät tai poikkeaminen on muutoin maanpuolustuksen luonteen tai erityistehtävien vuoksi välttämätöntä.

Seveso III-direktiivin 15 artiklassa on säädökset yleisön kuulemisesta ja osallistumisesta päätöksentekoon. Artikla on osittain täytäntöönpantu kemikaaliturvallisuuslain 12 a luvulla. Ehdotetulla muutoksella poikettaisiin Seveso III-direktiivin 15 artiklan tiedoksiantoa ja kuulemista koskevista säännöksistä. Maanpuolustukselle tärkeistä syistä Seveso III-direktiivin velvoitteista voidaan poiketa SEUT 346 artiklan 1 kohdan nojalla silloin, kun jäsenmaa katsoo tietojen ilmaisemisen keskeisten turvallisuusetujensa vastaiseksi tai toteuttaa toimenpiteet, jotka se katsoo tarpeellisiksi keskeisten turvallisuusetujensa turvaamiseksi ja jotka liittyvät aseiden, ammusten ja sotatarvikkeiden tuotantoon tai kauppaan.

125 §. *Räjähdesäännösten rikkominen.* Pykälän 1 momentin 1 kohtaa muutettaisiin lisäämällä siihen 20 a §, joka koskee maanpuolustukselle tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamista. Toiminnanharjoittajan tulisi noudattaa 20 a §:n velvoitteita tuotantolaitoksen sijoittamisessa. Velvoitteiden noudattamatta jättämisestä voidaan toiminnanharjoittaja tuomita räjähdesäännösten rikkomisesta. Lain 20 §, jossa on vastaavat säännökset tuotantolaitoksen sijoittamisesta ja kyseinen säännös on rikkomussäännösten kohteena. Lain 20 a §:n lisääminen rikkomussäännökseen on perusteltua, jotta tuotantolaitoksen suunnittelu- ja rakentamisvaiheessa noudatettaisiin tuotantolaitoksen sijoittamisessa ehdotetun rakentamislain 43 c §:n mukaista eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamislupaa.

Ehdotuksessa muutettaisiin myös lain 31 ja 32 §. Lain 125 §:n 1 momentin 3 momentissa on säädetty rangaistavaksi 31 ja 32 §:n ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönti. Ehdotetuilla säännöksillä rajattaisiin ilmoitusvelvollisuutta. Näin ollen ehdotuksilla rajattaisiin toiminnanharjoittajan velvoitteita, eikä uusia rikkomussäännösten alaisia velvoitteita tulisi näin ollen ehdotukseen.

128 a §. *Ilmoittaminen Euroopan komissiolle tuotantolaitoksista ja suuronnettomuuksista.* Pykälän 3 momenttia muutettaisiin lisäämällä siihen maanpuolustukselle tärkeitä tuotantolaitoksia koskeva poikkeus. Momentissa poikettaisiin 1 ja 2 momentista siten, että ne eivät koskisi maanpuolustukselle tärkeitä tuotantolaitoksia.

Muutoksella poikettaisiin Seveso III-direktiivin 18 ja 23 artikloista. Seveso III-direktiivin velvoitteista voidaan poiketa SEUT 346 artiklan 1 kohdan nojalla silloin, kun jäsenvaltio ei ole velvollinen antamaan tietoja, joiden ilmaisemisen se katsoo keskeisten turvallisuusetujensa vastaiseksi.

7.2 Laki rakentamislain muuttamisesta

43 c §. *Eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamislupa.* Pykälässä säädettäisiin uudesta eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamisluvasta. Pykälän 1 momentin mukaan maanpuolustuksellisesti tärkeän vaarallisia kemikaaleja ja räjähteitä valmistavan, käsittelevän tai varastoivan tuotantolaitoksen kohdalla

alueidenkäytöllisten edellytysten tarkastelu voitaisiin tehdä tässä pykälässä tarkoitetulla sijoittamisluvalla tilanteissa, joissa rakentamisluvan hakija sitä pyytää. Sijoittamislupa ei olisi harkinnanvarainen, vaan se olisi myönnettävä, jos edellytykset täyttyvät. Jos kyse on maanpuolustuksellisesti tärkeästä vaarallisia kemikaaleja ja räjähteitä valmistavasta, käsittelevästä tai varastoivasta tuotantolaitoksesta, olisi sovellettava tämän pykälän tarkoittamaa sijoittamislupaa, eikä rakentamislain 43 a §:n mukainen puhtaan siirtymän sijoittamislupa voisi tulla kyseeseen.

Eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamislupa koskisi vain hyvin rajattua joukkoa rakentamishankkeita, joita tullaan rakentamaan Suomessa harvoin. *Eräillä maanpuolustuksellisesti tärkeillä tuotantolaitoksilla* tarkoitettaisiin esityksen mukaan maanpuolustuksellisesti tärkeitä vaarallisia kemikaaleja ja räjähteitä valmistavia, käsitteleviä tai varastoivia tuotantolaitoksia. Maanpuolustukselle tärkeä tuotantolaitos voisi olla myös kemikaaliturvallisuuslain 24 §:n mukainen vähäisen käsittelyn ja varastoinnin kohde. Tarkoituksena olisi sujuvoittaa maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten rakentamista, sillä niiden kohdalla korostuu kriittinen merkitys maanpuolustukselle ja maanpuolustukseen varautumiselle. Vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain 6 §:n mukaan *vaarallisella kemikaalilla* tarkoitetaan ainetta tai seosta, joka tulee luokitella tai merkitä CLP-asetuksen mukaisesti, sekä muuta palavaa nestettä. *Räjähteellä* tarkoitetaan räjähdysainetta ja räjähdysainetta sisältävää esinettä tai välinettä sekä muuta ainetta, seosta, esinettä tai välinettä, joka on valmistettu tuottamaan räjähdys- tai pyroteknisen ilmiön. Kemikaaliturvallisuuslain 6 §:ssä säädetään tarkemmin *tuotantolaitoksen* ja *laitoksen* määritelmistä.

Pykälän 1 *momentin* mukaan edellytyksenä eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamisluvan käyttämiselle olisi, että uusi tuotantolaitos sijaitsee muualla kuin asemakaava-alueella. Tämä tarkoittaisi sitä, että eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamislupaa ei voitaisi käyttää, jos tässä pykälässä tarkoitetun tuotantolaitoksen on tarkoitus sijaita asemakaava-alueella riippumatta siitä, miten asemakaavassa on määrätty alueen tulevista käytöistä. Menettely soveltuisi ainoastaan hyvin rajattuun joukkoon rakennuksia, joille on luonteenomaista, että ne sijoittuvat tyypillisesti asemakaava-alueen ulkopuolella. Tässä tarkoitetut laitokset tultaisiin todennäköisesti muun muassa niiden vaikutusten takia sijoittamaan alueille, joille ei ole maakuntakaavassa osoitettu vähintään seudullisesti merkittäviä aluevarauksia, eli maakuntakaavan niin sanotuille valkoisille alueille. Pykälässä viitattaisiin ainoastaan voimassa olevaan asemakaavaan, mikä tarkoittaisi, että maakuntakaava tai oikeusvaikutteinen yleiskaava eivät, samalla tavalla kuin asemakaava, lähtökohtaisesti estäisi tässä pykälässä säädetyn sijoittamisluvan käyttöä, kunhan sijoittamislupa täyttäisi tämän lain 46 b §:n mukaiset edellytykset. Esimerkiksi lain 46 b §:n 1 kohdan mukaan rakentaminen ei saisi aiheuttaa haittaa yleiskaavassa annettujen määräysten toteuttamiselle. Lain 46 b §:n 2 kohdan mukaan rakentaminen ei saisi aiheuttaa haittaa maakuntakaavassa osoitettujen valtakunnallisesti merkittävien liikenteen ja teknisen huollon verkostojen toteutumiselle. Muista edellytyksistä säädetäisiin esityksen 46 b §:ssä

Pykälän 2 *momentin* mukaan maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamislupaa voitaisiin soveltaa ainoastaan maanpuolustusta tukevaan tai sotilaallisen huoltovarmuuden kannalta erityisen merkitykselliseen tuotantolaitokseen. Kemikaaliturvallisuuslakiin ehdotetaan lisättävän maanpuolustukselle tärkeän tuotantolaitoksen määritelmä: *maanpuolustukselle tärkeä tuotantolaitos* olisi tuotantolaitos, joka olisi muu kuin Puolustusvoimien hallinnassa oleva tuotantolaitos, ja puolustusministeriö on katsonut tuotantolaitoksella olevan maanpuolustukselle olennainen merkitys. Muut kuin Puolustusvoimien tuotantolaitokset ovat siviilitoiminnassa olevia tuotantolaitoksia. Tässä esityksessä ehdotettua sijoittamislupamenettelyä voitaisiin soveltaa siviilitoiminnassa olevaan tuotantolaitokseen, esimerkiksi Puolustusvoimien kumppaneina toimivaan maanpuolustukselle tärkeään tuotantolaitokseen. Maanpuolustukselle tärkeä siviilitoiminnassa oleva tuotantolaitos voisi olla tapauskohtaisesti esimerkiksi aseiden, ammusten

ja sotatarvikkeiden tuotantoon tai kauppaan liittyvä tuotantolaitos, jonka toiminta tukisi maanpuolustusta tai olisi muutoin tarpeellinen keskeisten turvallisuusetujen turvaamiseksi. Edellä esitetty rajausta johtuisi siitä, että rakentamislain 1 §:n mukaan Puolustusvoimien valtion kiinteistövarallisuuteen luettaviin tai muutoin valtion käyttöä palveleviin, välittömästi puolustustarkoituksiin liittyviin rakennus- tai rakentamiskohteisiin ei sovelleta rakentamista koskevia lupia koskevia säännöksiä. Myöskään rakentamisen viranomaisvalvontaa ja rekisterinpitoa koskevia säännöksiä ei sovelleta puolustustarkoitusta varten tapahtuvaan rakentamiseen. Jotta tapauskohtaisesti voitaisiin varmentaa, että kohteella ei ole rakentamislain 1 §:n tarkoittamalla tavalla välitöntä puolustustarkoitusta, mutta että se on kuitenkin maanpuolustuksen kannalta pykälän 2 momentin tarkoittamalla tärkeä, olisi esityksen mukaan kunnan rakennusvalvontaviranomaisen pyydettävä asiasta lausunto puolustusministeriöltä. Lausunnon pyytämisestä erään maanpuolustuksellisesti tärkeän tuotantolaitoksen sijoittamislupasta säädettäisiin esityksen mukaisesti 67 a §:ssä.

Maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamislupaan liittyy keskeisesti myös vaarallisista aineista aiheutuvien suuronnettomuusvaarojen torjunnasta sekä neuvoston direktiivin 96/82/EY muuttamisesta ja myöhemmästä kumoamisesta 4 päivänä heinäkuuta 2012 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/18/EU jonka mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että suuronnettomuuksien ehkäisemisen ja niiden ihmisten terveyteen ja ympäristöön kohdistuvien seurausten rajoittamisen tavoite otetaan huomioon jäsenvaltioiden maankäytön suunnittelussa tai muissa asiaankuuluvissa toimintaperiaatteissa. Jäsenvaltiot pyrkivät näihin tavoitteisiin valvomalla muun muassa uusien tuotantolaitosten sijoittamista ja tuotantolaitosten läheisyydessä toteutettavia uusia rakennushankkeita. Tämän esityksen mukaisessa eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamislupamenettelyssä on otettu huomioon Seveso III -direktiivin edellytykset niiltä osin, kuin kyse on sellaisesta tuotantolaitoksesta, johon direktiiviä sovelletaan. Seveso III -direktiiviä ei sovelleta Puolustusvoimien tuotantolaitoksiin, laitoksiin tai varastoihin (2 artikla), mutta kyllä esimerkiksi siviilien omistamiin vastaaviin tuotantolaitoksiin. Vaikka direktiiviä sovelletaankin edellä kuvatulla tavalla siviilitoiminnassa oleviin tuotantolaitoksiin, voidaan maanpuolustukselle tärkeistä syistä Seveso III-direktiivin velvoitteista myös niiden osalta poiketa SEUT 346 artiklan 1 kohdan nojalla. Erään maanpuolustuksellisesti tärkeän tuotantolaitoksen sijoittamislupan edellytyksistä säädettäisiin esityksen mukaisesti 46 b §:ssä, kuulemisesta ja tiedottamisesta 63 b §:ssä, lausunnon pyytämisestä 67 a §:ssä, käsittelyn määräajasta 68 a §:ssä, vaikutusten arvioinnista 75 a §:ssä ja valitusoikeudesta 179 b §:ssä. Seveso III-direktiivissä painotetut osallistamis- ja muutoksenhakumenettelyt otettaisiin huomioon eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamislupamenettelyssä, eli kaavoitusmenettely ei olisi tarpeellinen niiden turvaamiseksi.

46 b §. *Eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamislupan edellytykset.* Pykälässä säädettäisiin lain 43 c §:n tarkoittaman eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamislupan edellytyksistä. Tässä pykälässä esitetyn edellytykset pohjautuvat lain 46 a §:n mukaisen puhtaan siirtymän sijoittamislupan edellytyksiin, mutta siten, että niissä on otettu huomioon ominaispiirteet, jotka liittyvät maanpuolustuksellisesti tärkeitä vaarallisia kemikaaleja ja räjähteitä valmistavien, käsittelevien tai varastoivien tuotantolaitosten sijoittamiseen. Näiden edellytysten täyttyessä tuotantolaitoksen sijainti olisi tarkoitukseensa sovelias, rakentamiseen kelvollinen ja riittävän suuri.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamislupan edellytyksenä on, että rakentaminen ei aiheuttaisi haittaa yleiskaavassa annettujen määräysten toteuttamiselle. Alueidenkäyttölain (132/1999) 35 §:n mukaan yleiskaava voidaan laatia maankäytön ja rakentamisen ohjaamiseksi määrättyllä alueella. Jos tämän pykälän mukainen sijoittamislupa haittaisi tapauskohtaisesti esimerkiksi yleiskaavassa annettujen määräysten toteuttamista, ei sijoittamislupaa voitaisi käyttää. Tällainen tilanne voisi koskea

esimerkiksi sitä, että alue, jolle tässä pykälässä tarkoitettu tuotantolaitos olisi tarkoitus sijoittaa, on osoitettu yleiskaavassa toiseen tarkoitukseen.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan rakentaminen ei saisi aiheuttaa haittaa maakuntakaavassa osoitettujen valtakunnallisesti merkittävien liikenteen ja teknisen huollon verkostojen toteutumiselle. Maankuntakaavassa voi kyseiseen alueeseen kohdistua kaavamääräys, jolla alue on varattu esimerkiksi rataa, maantietä tai voimajohtoa varten. Tällainen maakuntakaavan määräys voisi olla este erään maanpuolustuksellisesti tärkeän tuotantolaitoksen sijoittamisluvan käyttämiselle silloin, kun sen käyttämisestä aiheutuisi haittaa kaavamääräyksessä tarkoitettun alueidenkäytön toteuttamiselle.

Kemikaaliturvallisuuslain 20 § sisältää edellytyksen kaavan huomioon ottamisesta. Tässä esityksessä ehdotetaan tehtävän muutos, jonka mukaan sitä, mitä 20 §:ssä säädetään ei sovellettaisi, jos tuotantolaitokselle on myönnetty rakentamislain 43 c §:n mukainen eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamislupa. Alueidenkäyttölinen tarkastelu ratkaistaisiin eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamisluvalla. Sijoittamislupamenettelyssä olisi otettuna huomioon Seveso III-direktiivin vaatimukset, joita on osittain toimeenpantu kemikaaliturvallisuuslain 20 §:ssä.

Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan edellytyksenä olisi, että rakentaminen ei aiheuta kenenkään elinympäristön laadun sellaista merkityksellistä heikkenemistä, joka ei ole perusteltua sijoittamisluvan tarkoitus huomioon ottaen.

Pykälän 1 momentin 4 kohdan mukaan edellytyksenä olisi, että sijoittamisluvalla ei aseteta maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle sellaista kohtuutonta rajoitusta tai aiheuteta sellaista kohtuutonta haittaa, joka sijoittamisluvalla asetettavia tavoitteita tai vaatimuksia syrjäyttämättä voidaan välttää.

Pykälän 1 momentin 5 kohdan mukaan rakennuspaikka olisi oltava kooltaan sellainen, että se sisältäisi myös tarvittavat varoalueet. Kohdan 5 mukaisen edellytyksen toteutumiseen liittyisi keskeisesti kemikaaliturvallisuuslain 17–19 §:n sijoittamista koskevat vaatimukset. Kemikaaliturvallisuuslain 17 §:n mukaan toiminnanharjoittajan on otettava huomioon suunnitellessaan vaarallisia kemikaaleja tai räjähteitä valmistavien, käsittelevien tai varastoivien tuotantolaitosten sijaintia, että tuotantolaitos on sijoitettava sellaiselle etäisyydelle asuinalueista, yleisessä käytössä olevista rakennuksista ja alueista, kouluista, hoitolaitoksista, teollisuuslaitoksista, varastoista, liikenneväylistä sekä muusta ulkopuolisesta toiminnasta niin, että ennalta mahdollisiksi arvioitavat räjähdysriskit, tulipalot ja kemikaalipäästöt eivät aiheuta henkilö-, ympäristö- tai omaisuusvahinkojen vaaraa näissä kohteissa. Kemikaaliturvallisuuslain 18 §:n mukaan toiminnanharjoittajan on otettava huomioon suunnitellessaan vaarallisia kemikaaleja tai räjähteitä valmistavien, käsittelevien tai varastoivien tuotantolaitosten sijaintia, että tuotantolaitos on sijoitettava riittävän etäälle luonnon kannalta erityisen tärkeistä ja erityisen herkistä alueista, muista ympäristönsuojelun kannalta tärkeistä kohteista sekä virkistysalueista niin, että ennalta mahdollisiksi arvioitavat räjähdysriskit, tulipalot ja kemikaalipäästöt tuotantolaitoksessa eivät aiheuta ympäristövahinkojen vaaraa näissä kohteissa. Tuotantolaitosta ei ilman erityistä, perusteltua syytä saa sijoittaa tärkeälle tai muulle vedenhankintaan soveltuvalla pohjavesialueella, jollei kemikaalien ominaisuuksien perusteella voida osoittaa, ettei pohjavesille aiheudu vaaraa. Jos kysymyksessä olevalle pohjavesialueelle kuitenkin sijoitetaan vaarallisia kemikaaleja tai räjähteitä valmistava, käsittelevä tai varastoiva tuotantolaitos, rakenteellisin ja käyttöteknisin toimenpitein on huolehdittava siitä, ettei laitoksen toiminnasta aiheudu pohjavesien pilaantumista. Kemikaaliturvallisuuslain 19 §:n mukaan tuotantolaitoksen sijoituspaikka valitaan siten, ettei laitoksen ulkopuolella harjoitettava toiminta ja luonnon olosuhteet aiheuta onnettomuusvaaraa laitoksessa.

Turvallisuusvaatimuksia täsmennetään valtioneuvoston asetuksessa räjähteiden valmistuksen, käsittelyn ja varastoinnin turvallisuusvaatimuksista (1101/2015). Tuotantolaitoksen rakennukset ja toiminnot on sijoitettava sellaisille etäisyyksille vaaraa aiheuttavista kohteista ja mahdollisessa räjähdyksessä vaaraan joutuvista kohteista, että henkilö-, ympäristö- ja omaisuusvahinkojen todennäköisyys jää mahdollisimman pieneksi. Varoalueiden tulisi olla riittävät, jotta mahdollistetaan riittävät varastojen väliset etäisyydet, ettei yhden varaston räjähtäminen aiheuttaisi toisen varaston räjähtämistä. Riittävä rakennuspaikan koko ja varoalueet mahdollistaisivat tapauskohtaisesti sen, että asianmukaisesti voidaan ottaa muut suojaetäisyydet rakennusten sijoittelussa huomioon, esimerkiksi valmistus- ja käsittelylaitoksen sisäiset suojaetäisyydet, varastojen suojaetäisyydet ulkopuolisiin kohteisiin, mahdolliset onnettomuustilanteet ja tuotteiden mahdolliset heite- ja sirpalevaarat.

Osana rakennuspaikan koon ja sen varoalueiden arviointia olisi varmistettava, että ne mahdollistavat tuotantolaitoksen sijoittamisen riittävän etäälle kiinteistön rajasta. Eri säädöksissä on vähimmäisvaatimuksia etäisyyksiä koskien. Esimerkiksi nestekaasulaitosten turvallisuusvaatimuksista annetun valtioneuvoston asetuksen (858/2012) 24 §:ssä säädetään nestekaasupullojen ja -astioiden varastoinnista ulkona. Myös rakennusten paloturvallisuudesta annetun ympäristöministeriön asetuksen (848/2017) 29 § sisältää vaatimuksen rakennusten välisestä etäisyydestä. Lisäksi olisi otettava tapauskohtaisesti huomioon muun muassa liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain 44 §:ssä tarkoitettu suoja-alue ja 45 §:ssä tarkoitettu näkemäalue, ratalain 37 §:ssä tarkoitettu suoja-alue ja 38 §:ssä tarkoitettu näkemäalue sekä tarve ilmailulain 158 §:ssä tarkoitettulle lentoesteluvalle.

Sen lisäksi, että yhdyskuntien toiminnan kannalta keskeiset toiminnot ja kohteet otetaan huomioon sijoittamislupaa valmisteltaessa, rakennuspaikan koko ja riittävät varoalueet liittyvät myös ympäristövahinkojen vaaran huomioon ottamiseen sijoituksessa luontokohteiden ja virkistysalueiden läheisyyteen.

Pykälän 1 momentin 6 kohdan mukaan edellytyksenä olisi, että rakennuspaikalla ei ole tulvan, sortuman tai vyörymän vaaraa.

Pykälän 1 momentin 7 kohdan mukaan edellytyksenä olisi, että suunnittelussa olisi otettu huomioon soveltuvuus rakennettuun ympäristöön ja maisemaan. Rakentamisen tulisi olla sopivaa maisemalliselta kannalta eikä vaikeuta esimerkiksi erityisten kulttuuriympäristön arvojen säilyttämistä.

Pykälän 1 momentin 8 kohdan mukaan edellytyksenä olisi, että rakennuspaikalle olisi käyttökelpoinen pääsytie vähintään kahdesta suunnasta tai mahdollisuus sellaisten järjestämiseen. Lähtökohtaisesti tieyhteys tulisi olla vähintään kahdesta suunnasta sekä pelastustoiminnan että onnettomuusvarautumisen vuoksi. Esimerkiksi nestekaasulaitosten turvallisuusvaatimuksista annetun valtioneuvoston asetuksen (858/2012) 13 §:n 4 momentin mukaan palo- ja pelastushenkilökunnalla tulee olla pääsy käyttölaitoksen alueelle, onnettomuuksille alttiisiin kohteisiin sekä sammutusveden ottopaikoille vähintään kahdesta eri suunnasta.

Pykälän 1 momentin 9 kohdassa säädettäisiin vedensaannin, jäteveden ja huleveden hoitamisesta. Esityksen mukaan edellytyksenä olisi, että vedensaanti, jätevedet ja hulevedet voidaan hoitaa aiheuttamatta haittaa ympäristölle.

Pykälän 1 momentin 10 kohdan mukaan edellytyksenä olisi, että teiden rakentaminen tai vedensaannin taikka viemäroinnin järjestäminen ei aiheuta kunnalle erityisiä kustannuksia. Erityisiä kustannuksia ei saisi aiheutua myöskään valtiolle.

Pykälän 1 momentin 11 kohdan mukaan edellytyksenä olisi, että rakentaminen ei aiheuta merkittävää haittaa naapurille eikä vaikeuta vähäistä enempää naapurikiinteistön rakentamista. Kyseessä olisi tapauskohtainen harkinta. Naapureille aiheutuvaan haittaa voitaisiin pitää merkittävä, jos se on luonteeltaan kohtuutonta. Vastaavalla tavalla, kuin on säädetty laissa eräistä naapurussuhteista (26/1920) 17 §:ssä, sijoittamislupaa harkittaessa tulisi ottaa huomioon, että tuotantolaitoksen sijoittamisesta ei aiheutuisi kohtuutonta rasitusta naapureille ympäristölle haitallisista aineista, noesta, liasta, pölystä, hajusta, kosteudesta, melusta, tärinästä, säteilystä, valosta, lämmöstä tai muista vastaavista vaikutuksista. Kohtuuttomuutta arvioitaessa, olisi otettava huomioon paikalliset olosuhteet, rasituksen muu tavanomaisuus, rasituksen voimakkuus ja kesto, rasituksen syntyamisen alkamisajankohta sekä muut vastaavat seikat.

Tämän sijoittamisluvan kohteena olevat tuotantolaitokset olisi tarkoitus sijoittaa käytännössä kaavoitetun alueen ulkopuolelle, eli syrjemmässä olevilla alueilla, joissa ei ole lähtökohtaisesti juurikaan naapureita. Poikkeustilanteissa näin voisi kuitenkin olla, jolloin sijoittamisluvan edellytyksenä olisi otettava lisäksi huomioon, että tuotantolaitoksen sijoittamisen ei saisi vähäistä enempää vaikeuttaa naapurikiinteistön rakentamista. Jos naapurikiinteistön käyttö rakentamiseen estyisi sijoittamisen takia, olisi kyseessä merkittävä vaikutus, eikä sijainti olisi kyseiselle tuotantolaitokselle sopiva.

Pykälän 1 momentin 12 kohdan mukaan edellytyksenä olisi, että rakentaminen on sopivaa yhdyskuntateknisten verkostojen ja liikenneväylien toteuttamisen sekä liikenneturvallisuuden kannalta. Liikenneturvallisuuden kannalta keskeisiä näkökohtia olisivat jalankulun ja pyöräilyn tarpeiden turvaaminen sekä yksityisteiden ja tonttiliittymien kytkeytyminen maantieverkostoon.

Pykälän 1 momentin 13 kohdan mukaan Seveso III -direktiivin soveltamisalaan kuuluvien vaarallisia kemikaaleja tai räjähteitä valmistavien, käsittelevien tai varastoivien tuotantolaitosten sijoittaminen olisi oltava sopivaa siten, että tuotantolaitos sijoitetaan riittävän etäälle asuinalueista, yleisessä käytössä olevista rakennuksista ja alueista, virkistysalueista, luonnon kannalta erityisen herkistä alueista sekä mahdollisuuksien mukaan maanteiden ja rautateiden pääväylistä. Kohdan tarkoituksena olisi turvata Seveso III -direktiivin 13 artiklan huomioon ottaminen. Sen mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että suuronnettomuuksien ehkäisemisen ja niiden ihmisten terveyteen ja ympäristöön kohdistuvien seurausten rajoittamisen tavoite otetaan huomioon jäsenvaltioiden maankäytön suunnittelussa tai muissa asiaankuuluvissa toimintaperiaatteissa. Ne pyrkivät näihin tavoitteisiin valvomalla muun muassa uusien tuotantolaitosten sijoittamista ja tuotantolaitosten läheisyydessä toteutettavia uusia rakennushankkeita.

63 b §. Kuuleminen ja tiedottaminen eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamislupahakemuksesta. Rakentamislakiin lisättäisiin uusi pykälä, jossa säädettäisiin kuulemisesta ja tiedottamisesta eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamisluvasta. Pykälän 1 momentin mukaan kunnan tehtävänä olisi ilmoittaa eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamislupahakemuksen vireille tulosta sekä kuulla naapureita ja niitä, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin rakentamishanke voisi huomattavasti vaikuttaa. Luvan hakija voisi halutessaan esittää selvityksen naapureiden kuulemisesta. Tällöin viranomainen arvioisi selvityksen luotettavuuden hallintolakia noudattaen.

Seveso III -direktiivin mukainen yleisön sekä yleisön, jota asia koskee, mukainen osallistuminen otettaisiin huomioon erään maanpuolustuksellisesti tärkeän tuotantolaitoksen sijoittamisluvassa. Yleisöllä, jota asia koskee, tarkoitetaan yleisöä, johon onnettomuus vaikuttaa tai todennäköisesti vaikuttaa, tai yleisöä, jonka etua asiaa koskeva päätös koskee. Laaja kuuleminen varmistettaisiin sillä, että kunnan olisi varattava kunnan jäsenille ja osallisille tilaisuus esittää

mielipiteensä eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamislupahakemuksesta. Kunnan olisi varattava kunnan jäsenille ja osallisille tilaisuus esittää mielipiteensä riippumatta siitä, sovellettaisiinko hankkeeseen ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettua lakia vai ei.

Pykälän 2 momentin mukaan kunta ei saisi täyttäessään kuulemiseen ja tiedottamiseen liittyviä velvoitteitaan jakaa vastaanottamiaan tuotantolaitoksen rakentamiseen ja toimintaan liittyviä arkaluonteisia ja suojattavia tietoja niiltä osin, kuin se tuotantolaitokseen liittyvän maanpuolustuksellisen erityistehtävän vuoksi olisi välttämätöntä. Maanpuolustukselliset erityistehtävät katkaisivat maanpuolustusta tukevat tai sotilaallisen huoltovarmuuden kannalta erityisen merkitykselliset tehtävät. Tarkoitus on varmistaa, että kuulemisen ja tiedottamisen yhteydessä ei jaeta samalla arkaluontoista tietoa maanpuolustuksen kannalta merkityksellisistä kohteista. Tässä tapauksessa merkitykselliset kohteet olisivat esimerkiksi tuotantolaitokset, jotka liittyvät puolustusvalmiuteen varautumiseen. Tietojen jakaminen olisi niiltä osin kiellettyä, kuin on välttämätöntä sen turvaamiseksi, ettei vahingoiteta tai vaaranneta maanpuolustuksen etua.

Asiassa olisi otettava huomioon, että laissa viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999) 24 §:n kohdassa 10 säädetään salassa pidettävistä viranomaisten asiakirjoista seuraavasti: salassa pidettäviä viranomaisen asiakirjoja ovat, jollei erikseen toisin säädetä, asiakirjat, jotka koskevat sotilastiedustelua, puolustusvoimien varustamista, kokoonpanoa, sijoitusta tai käyttöä taikka muuta sotilaallista maanpuolustusta taikka maanpuolustusta palvelevia keksintöjä, rakenteita, laitteita tai järjestelmiä taikka maanpuolustuksen kannalta muutoin merkityksellisiä kohteita taikka puolustusvalmiuteen varautumista, jollei ole ilmeistä, että tiedon antaminen niistä ei vahingoita tai vaaranna maanpuolustuksen etua. Salassapito voisi olla perusteltua myös tilanteissa, joissa kansainvälisistä tietoturvallisuusvelvoitteista annetussa laissa (588/2004) säädetty asiakirjan salassapitoa koskevat edellytykset täyttyvät. Asiaan liittyy keskeisesti se, että SEUT 346 artiklan 1 kohdan mukaisesti jäsenvaltio ei ole velvollinen antamaan tietoja, joiden ilmaisemisen se katsoo keskeisten turvallisuusasetujensa vastaiseksi. Eli maanpuolustukselle tärkeistä syistä Seveso III-direktiivin velvoitteista voitaisiin tarvittaessa poiketa myös SEUT 346 artiklan 1 kohdan nojalla, vaikka kyse onkin siviilitoiminnassa olevasta tuotantolaitoksesta.

Pykälän 3 momentin mukainen luvan hakijan velvoite tiedottaa lupahakemuksen vireilläolosta rakennuspaikalla koskisi myös eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamislupaa. Luvan hakijalla tarkoitettaisiin lain 43 c §:n mukaisen sijoittamisluvan hakijaa, eli käytännössä lähtökohtaisesti rakentamishankkeeseen ryhtyvää, sillä sijoittamislupaa voitaisiin käyttää rakentamishankkeeseen ryhtyvän sitä pyytäessä.

Pykälän 4 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä kuulemisesta ja tiedottamisesta samoin kuin muidenkin lupamuotojen osalta.

67 a §. *Lausunto puhtaana siirtymän tai eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamislupahakemuksesta.* Pykälään lisättäisiin 2 momentti, jossa säädettäisiin lausunnon pyytämisestä eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamislupahakemuksesta. Pykälän 2 momentin mukaan kunnan olisi pyydettävä eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamislupahakemuksesta lausunto puolustusministeriöltä, maakunnan liitolta, hyvinvointialueen pelastusviranomaiselta sekä niiltä valtion viranomaisilta, joiden toimialaa lupahakemus merkittävästi koskee.

Eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamislupaa käytettäisiin ainoastaan maanpuolustuksen kannalta tärkeiden siviilitoiminnassa olevien tuotantolaisten kohdalla. Jotta tapauskohtaisesti voitaisiin varmentaa, että kohde olisi maanpuolustuksen kannalta

lain 43 c §:n 2 momentin tarkoittamalla tavalla tärkeä, olisi esityksen mukaan kunnan rakennusvalvontaviranomaisen pyydettävä asiasta lausunto puolustusministeriöltä.

Lisäksi esityksen mukaisesti tulisi pyytää lausunto hyvinvointialueen pelastusviranomaiselta. Lausuntomenettelyn pääasiallinen tarkoitus olisi varmentaa pelastustoiminnan toimintaedellytykset. Lausunto kattaisi siten ensisijaisesti onnettomuustilanteiden hoitamiseen ja onnettomuuksissa toimimiseen liittyviä seikkoja. Näitä voisi tapauskohtaisesti liittyä muun muassa toimintavalmiuteen, saavutettavuuteen, pelastusteihin, opasteisiin, paloturvallisuustekniikkaan sekä vastaaviin seikkoihin. Lausunnossa ei olisi siis kyse niinkään rakentamisen olennaisista teknisistä vaatimuksista eli esimerkiksi siitä, millainen paloilmoitin tai savunpoisto rakennuksessa tulisi olla.

Muuna sellaisena *2 momentissa* tarkoitettuna valtion viranomaisena, jonka toimialaa lupahakemus merkittävästi koskee, voitaisiin pitää esimerkiksi Turvallisuus- ja kemikaalivirastoa, sillä kemikaaliturvallisuuslain 23 §:n mukaan vaarallisen kemikaalin laajamittaista teollista käsittelyä ja varastointia saa harjoittaa vain Turvallisuus- ja kemikaaliviraston luvalla. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston lausunnon osalta olisi otettava kuitenkin huomioon, että tämän pykälän perusteella esitettävä lausunto ei tarkoittaisi sitä, että rakennuspaikalle tehtävälle tuotantolaitokselle saisi suoraan kemikaaliturvallisuusluvan. Sijoittamisen edellytyksiä kemikaaliturvallisuuslain näkökulmasta ei voida ennakoida tai antaa asiasta ennakkollista hyväksyntää kemikaaliturvallisuusluvalle, vaan tuotantolaitoksen sijoittamisedellytykset ja muut luvan edellytykset arvioidaan kemikaaliturvallisuuslupamenettelyssä. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston arvio voisi koskea lähinnä esimerkiksi sitä, sopisiko toinen rakennuspaikka kahdesta vaihtoehdosta paremmin tuotantolaitokselle kuin toinen, mikäli on esitetty useampaa vaihtoehtoa.

68 a §. *Määräaika rakentamislupahakemuksen käsittelylle ja seuraamukset määräajan laiminlyömisestä.* Pykälään lisättäisiin viittaus myös lain 43 c §:n tarkoittamaan eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamislupaan, minkä seurauksena hakemuksen käsittelyn määräaikaan ja seuraamuksiin määräajan laiminlyömisestä sovellettaisiin lähtökohtaisesti samoja säännöksiä, kuin mitä puhtaan siirtymän sijoittamislupaa koskien sovelletaan. Pykälän *1 momentin* mukaan rakennusvalvontaviranomaisen olisi ratkaistava eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamislupahakemus kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun rakentamislupahakemus liitteineen on vireille pantu rakennusvalvonnassa ja liitteet mahdollistavat hakemuksen käsittelyn. Eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamisluvan kuuden kuukauden käsittelyn määräaika käytännössä tarkoittaisi priorisointia: kunnan tulisi käsitellä kiireellisesti maanpuolustuksellisesti tärkeitä tuotantolaitoksia koskevat hakemukset.

Tarkoitus olisi myös eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamisluvan osalta noudattaa samoja lähtökohtia, kuin mitä on esitetty puhtaan siirtymän sijoittamisluvasta hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi rakentamislain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 101/2024). Kuten edellä mainitussa hallituksen esityksessä on todettu, rakennusvalvonnan käsittely kattaisi kaikki hakemuksen valmistelun toimenpiteet, joissa rakennusvalvonta on prosessin omistajana. Jos luvan käsittelyyn liittyy varsinaisesta lupaprosessista irrallisia prosesseja, kuten esimerkiksi kesken oleva YVA-menettely, luonnon- tai rakennussuojeluun tai muu erillislakien vaatimuksiin liittyvä prosessi, ne otetaan tarvittaessa huomioon määräaika laskettaessa. Määräaika kattaa kaikki lausunnot, jota päätöksentekijä hankkii oman päätöksentekonsa tueksi esimerkkinä kaupungin sisäiset ja hyvinvointialueen pelastusviranomaisen lausunnot. Näiden osalta rakennusvalvonnalla on prosessin omistajana velvollisuus kiirehtiä lausuntoja erityisesti, jos ne ovat pakollisia luvan käsittelylle. Vastaavalla tavalla, kuin edellä mainitussa hallituksen esityksessä on esitetty, myöskään mahdolliset sisäisten toimielinten käsittelyt tai käsittelyajat eivät ole peruste määräajan pidentämiselle, kun kyse on eräiden

maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamisluvan käsittelystä. Suurissa kaupungeissa on lupapäättäjillä tai esittelijöillä yleensä riittävä pätevyys lupahakemuksen käsittelyyn itsenäisesti.

Rakentamislain 61 §:n mukaan rakentamislupahakemukseen on liitettävä rakennuskohteesta ja sen laajuudesta riippuen lainkohdan mukaiset liitteet. Lupahakemuksesta ja toimitetuista liitteistä ilmenee lähtökohtaisesti lupakäsittelylle tarpeelliset tiedot. Vaadittavien rakennuskohteista liitteiden määrä on varsin vakiintunut. Määräaika alkaisi kulua, kun kaikki pakolliset liitteet on toimitettu rakennusvalvontaan. Epäselvissä tilanteissa hakijan on syytä todeta, milloin tarvittavat liitteet on toimitettu ja määräajan laskenta alkaa. Samoin rakennusvalvonnan on joutuisasti ilmoitettava, mikäli jokin välttämätön liite puuttuu.

Rakennusvalvonta voi vaatia perustellusta syystä täydentämään hakemusta tai sen liitteitä. Lisäksi rakennusvalvonta voi perustellusta syystä pistokoeluonteisesti pyytää toimitettuihin asiakirjoihin täydennyksiä tai erityisestä syystä pyytää myös täydentäviä liitteitä. Nämä pyynnöt eivät kuitenkaan pysäyttäisi määräajan kulumista, elleivät pyynnöt ole olennaisia lupahakemuksen käsittelyn jatkamisen kannalta.

Pykälän 2 momentin mukaan lupahakemuksen käsittelyn viivästyttämisestä olisi kunnan omaaloitteisesti palautettava rakentamislupamaksusta 20 prosenttia kultakin viivästyksen kuukaudelta, jollei viivästys ole aiheutunut hakijasta. Lupamaksu määrätään yleensä taksaan perustuen rakentamislupapäätöksen yhteydessä. Kunnan olisi omaaloitteisesti suoritettava palautus, ellei viivästys ole aiheutunut hakijasta. Kunta voisi myös huomioida viivästyksen aiheuttaman maksunpalauttamisen alentamalla lupamaksua laskutuksen yhteydessä. Näyttö siitä, että yli kolmen kuukauden viivästys on johtunut hakijasta, olisi rakennusvalvonnalla.

Usein hakija itse pyytää hakemuksen keskeytystä. Hakijasta riippuvan muun syyn tulee olla niin olennainen, että rakennusvalvonta ei miltään osin ole voinut jatkaa lupahakemuksen käsittelyä.

Käsittelyn määräaikaan saattaa vaikuttaa tulevaisuudessa nyt neuvotteluvaiheessa oleva Euroopan komission aloite, COM (2025) 821 final. Aloite liittyy nimenomaisesti puolustusvalmiutta koskevien hankkeiden lupamenettelyiden nopeuttamiseen. Asetusluonnoksen 5 artiklassa säädetäisiin suoraan lupamenettelyn kestosta.

75 a §. *Puhtaan siirtymän tai eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamisluvan vaikutusten arviointi.* Pykälään lisättäisiin viittaus myös lain 43 c §:n tarkoittamaan eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamislupaan, minkä seurauksena vaikutusten arviointiin siitä sovellettaisiin samoja säännöksiä, kuin mitä puhtaan siirtymän sijoittamislupaa koskien sovelletaan. Rakentamislain 75 a §:ssä ehdotetaan säädettäväksi, että eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamisluvan yhteydessä rakentamishankkeeseen ryhtyvän velvollisuutena olisi selvittää kaavoitusta vastaavasti suunnitelman toteuttamisen merkittävät välittömät ja välilliset vaikutukset ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön, maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon, kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin, alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen, kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön sekä elinkeinoelämän toimivan kilpailun kehittymiseen. Vaikutusten arviointi olisi yhtä kattavaa kuin kaavoituksen yhteydessä. Vaikutusten arvioinnin laajuus riippuisi selvitettävän hankkeen laajuudesta. Mitä suurempi hanke, sitä laajemmat vaikutusten arvoinnit vaadittaisiin. Jos kysymyksessä on ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 3 §:ssä tarkoitettu hanke, sen ympäristövaikutukset arvioidaan noudattaen tämän lain 75 §:ää.

179 b §. *Valitusoikeus eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamisluvasta.* Rakentamislakiin lisättäisiin uusi pykälä, jossa säädettäisiin valitusoikeudesta eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamisluvasta. Valitusoikeuksien lähtökohtana on luvan, ei kaavan mukainen valitusoikeus. Valitusoikeus ehdotetaan säädettäväksi laajalle joukolle osallisia siten, että on otettu huomioon Seveso III -direktiivin vaatimukset. Valitusoikeus olisi naapureiden lisäksi myös muilla, joiden kiinteistön käyttöön päätös voisi olennaisesti vaikuttaa sekä kaikilla, joiden oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaisi. Valitusoikeus olisi kunnalla ja naapurikunnalla, jonka maankäytön suunnitteluun päätös vaikuttaisi. Valitusoikeus olisi myös Lupa- ja valvontavirastolla sekä muulla viranomaisella toimialaansa kuuluvissa asioissa.

Seveso III -direktiivin mukaisesti valitusoikeus olisi esityksen mukaan myös sillä, johon onnettomuus vaikuttaa tai todennäköisesti vaikuttaa, kattaen niin luonnolliset henkilöt, luonnollisten henkilöiden yhteenliittymät, oikeushenkilöt ja yhteisöt. Asianosaisia ei ole mahdollista ennakolta yksilöidä, mutta onnettomuus vaikuttaisi tai todennäköisesti vaikuttaisi esimerkiksi tuotantolaitoksen lähialueiden kiinteistöjen omistajiin ja tuotantolaitoksen suuronnettomuusvaaran vaikutuspiirissä oleviin asukkaisiin. Lisäksi valitusoikeus olisi esityksen mukaan toimialueellaan sellaisella rekisteröidyllä yhteisöllä, jonka tarkoituksena on ympäristön-, terveyden- tai luonnonsuojelun edistäminen.

186 a §. *Eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten rakentamisen aloittaminen ilman lainvoimaa vailla olevaa poikkeamislupaa.* Rakentamislain mukainen mahdollisuus aloittaa rakennustyö tai muu toimenpide luvan lainvoimaisuutta odottamatta on ollut yleisesti käytetty keino rakentamisen jouduttamiseksi. Rakentamislain 186 §:ssä säädetään siten, että rakentamislupa voidaan myöntää lainvoimaa vailla olevan poikkeamisluvan perusteella. Rakentamisluvassa on kuitenkin tällöin lain mukaan määrättävä, ettei rakentamista saada aloittaa ennen kuin poikkeamislupa on tullut lainvoimaiseksi. Tähän pääsääntöön olisi tarkoitus ehdotuksen mukaisesti lisätä poikkeus niiltä osin, kun kyse olisi maanpuolustuksellisesti tärkeästä vaarallisia kemikaaleja ja räjähteitä valmistavasta, käsittelevästä tai varastoivasta tuotantolaitoksesta. Uusi menettely koskisi vain hyvin rajattua joukkoa rakentamishankkeita, joita tullaan rakentamaan Suomessa harvoin. Näiden hankkeiden kohdalla korostuu kuitenkin niiden kriittinen merkitys maanpuolustukselle ja maanpuolustukseen varautumiselle. Tavoitteena on pyrkiä maanpuolustuksellisesti varautumaan siten, että rakentamislain mukainen lupamenettely olisi mahdollisimman sujuva esityksen mukaisten tuotantolaitosten osalta kiireellisen tarpeen ilmetessä. Tässä pykälässä tarkoitettu oikeus rakennustyön tai muun toimenpiteen suorittamiseen osaksi tai kokonaan voitaisiin myöntää riippumatta siitä, onko tuotantolaitokselle myönnetty 43 c §:ssä tarkoitettu erään maanpuolustuksellisesti tärkeän tuotantolaitoksen sijoittamislupa vai ei.

Pykälän 1 momentin mukaan, jos rakentamislupa myönnetään lain 186 §:n mukaisesti lainvoimaa vailla olevan poikkeamisluvan perusteella maanpuolustuksellisesti tärkeälle vaarallisia kemikaaleja ja räjähteitä valmistavalle, käsittelevälle tai varastoivalle tuotantolaitokselle, voisi kunnan rakennusvalvontaviranomainen perustellusta syystä myöntää rakentamislupapäätöksen yhteydessä, 186 §:ssä säädetystä poiketen, oikeuden rakennustyön tai muun toimenpiteen suorittamiseen osaksi tai kokonaan ennen kuin poikkeamislupaa koskeva päätös on saanut lainvoiman edellyttäen, ettei päätöksen täytäntöönpano tee muutoksenhakua hyödyttämäksi.

Kemikaaliturvallisuuslain 6 §:n mukaan *vaarallisella kemikaalilla* tarkoitetaan ainetta tai seosta, joka tulee luokitella tai merkitä CLP-asetuksen mukaisesti, sekä muuta palavaa nestettä. *Räjähteellä* tarkoitetaan räjähdysainetta ja räjähdysainetta sisältävää esinettä tai välinettä sekä muuta ainetta, seosta, esinettä tai välinettä, joka on valmistettu tuottamaan räjähdyskykyä tai

pyroteknisen ilmiön. Kemikaaliturvallisuuslain 6 §:ssä säädetään tarkemmin *tuotantolaitoksen* ja *laitoksen* määritelmistä.

Kemikaaliturvallisuuslakiin ehdotetaan lisättävän maanpuolustukselle tärkeän tuotantolaitoksen määritelmä: *maanpuolustukselle tärkeä tuotantolaitos* olisi tuotantolaitos, joka olisi muu kuin Puolustusvoimien hallinnassa oleva tuotantolaitos, ja puolustusministeriö on katsonut tuotantolaitoksella olevan maanpuolustukselle olennainen merkitys. Muut kuin puolustusvoimien tuotantolaitokset ovat siviilitoiminnassa olevia tuotantolaitoksia. Tässä esityksessä ehdotettua menettelyä voitaisiin soveltaa siviilitoiminnassa olevaan tuotantolaitokseen, esimerkiksi Puolustusvoimien kumppaneina toimivaan maanpuolustukselle tärkeään tuotantolaitokseen. Maanpuolustukselle tärkeä siviilitoiminnassa oleva tuotantolaitos voisi olla tapauskohtaisesti esimerkiksi aseiden, ammusten ja sotatarvikkeiden tuotantoon tai kauppaan liittyvä tuotantolaitos, jonka toiminta tukisi maanpuolustusta tai olisi muutoin tarpeellinen keskeisten turvallisuusetujen turvaamiseksi. Edellä esitetty rajausta johtuisi siitä, että rakentamislain 1 §:n mukaan Puolustusvoimien valtion kiinteistövarallisuuteen luettaviin tai muutoin valtion käyttöä palveleviin, välittömästi puolustustarkoituksiin liittyviin rakennus- tai rakentamiskohteisiin ei sovelleta rakentamista koskevia lupia koskevia säännöksiä. Myöskään rakentamisen viranomaisvalvontaa ja rekisterinpitoa koskevia säännöksiä ei sovelleta puolustustarkoitusta varten tapahtuvaan rakentamiseen. Myöskään Seveso III -direktiiviä ei lähtökohtaisesti sovelleta puolustusvoimien tuotantolaitoksiin, laitoksiin tai varastoihin (artikla 2).

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin siten, että muutoksenhakutuomioistuimien voisi valituksella kumota tämän pykälän nojalla rakentamisluvassa myönnetyn oikeuden rakennustyön tai muun toimenpiteen suorittamiseen osaksi tai kokonaan ennen kuin poikkeamislupaa koskeva päätös on saanut lainvoiman tai muuttaa sitä tai muutoinkin kieltää lupapäätöksen täytäntöönpanon. Edellytyksenä kuitenkin esityksen mukaan olisi, että kumoaminen ei saisi vaarantaa vakavasti maanpuolustuksellisesti tärkeän vaarallisia kemikaaleja ja räjähteitä valmistavan, käsittelevän tai varastoivan tuotantolaitoksen toteuttamista. Tällainen tilanne saattaisi tapauskohtaisesti syntyä, jos kumoaminen esimerkiksi vaarantaisi vakavasti tuotantolaitoksen rakentamisen maanpuolustuksen näkökulmasta kriittisessä aikataulussa tai kumoamisesta aiheutuvat seuraukset vaarantaisivat muutoin vakavasti valtion turvallisuusetujen kannalta olennaisen puolustushankkeen toteuttamisen. Muutoksenhakutuomioistuimen toimivalta ei riippuisi siitä, pidetäänkö aloittamisoikeutta koskevaa vaatimusta valitusasiana vai pääasiaan liittyvänä täytäntöönpanon kielto- tai keskeyttämiskysymyksenä. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin siten, että hallinto-oikeuden päätöksestä tämän tarkoitettussa asiassa saisi valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen vain pääasian ratkaisusta tehtävän valituksen yhteydessä. Valitusoikeudesta poikkeamisluvasta säädetään rakentamislain 180 §:ssä.

Jotta päätöksen täytäntöönpano ei tekisi muutoksenhakua hyödyttämäksi, olisi luvanhakijan asetettava pykälän 2 momentin mukaan hyväksyttävä vakuus rakennuspaikan ennallistamiseen sekä muiden haittojen, vahinkojen ja kustannusten korvaamisesta, jotka päätöksen kumoaminen tai luvan muuttaminen voi aiheuttaa. Vakuuden suuruus voisi olla nouseva rakennusvaiheittain siltä varalta, että valitusprosessi kestää pitkään ja rakentamishankkeeseen ryhtyvä haluaa oikeuden rakentaa rakennus kokonaan valmiiksi. Tällöin ei tarvitsisi asettaa vakuutta kuin kulloinkin tehtävän rakennusvaiheen mukaisesti. Vakuus tulisi määritellä niin suureksi, että rakennuspaikka voidaan sillä tarvittaessa ennallistaa, jos lupapäätös kumotaan tai sitä muutetaan. Vakuuden suuruutta harkittaessa olisi otettava huomioon vaara päätöksen kumoamisesta, ja vakuuden suuruuden tulisi kattaa ennallistaminen mukaan lukien purkaminen sekä siitä syntyvien jätteiden käsittely. Luvan hakijalla tarkoitettaisiin pääasiallisesti rakentamishankkeeseen ryhtyvää. Vakuuden asettamisvelvollisuus ei koskisi valtiota, kuntaa eikä kuntayhtymää.

Pykälän 2 *momentin* mukaan kunnan rakennusvalvontaviranomaisen olisi pyydettävä luvan hakemisen yhteydessä lausunto puolustusministeriöltä. Lausunnon pyytamisellä olisi pääasiallisena tarkoituksena varmistaa, että tässä pykälässä tarkoitettua siviilien omistamaa tuotantolaitosta voidaan pitää maanpuolustuksen kannalta tärkeänä, vaikka sillä ei olisikaan välitöntä puolustustarkoitusta.

Pykälän 3 *momentin* mukaan oikeus rakennustyön tai muun toimenpiteen suorittamiseen voitaisiin edellä esitettyjen edellytysten täyttyessä myöntää myös valitusajan kuluessa tai 30 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä erikseen tehdystä hakemuksesta. Päätös olisi tehtävä ilman tarpeetonta viivytystä. Edellytykset olisi täytettävä. Ensinnäkin päätös olisi mahdollista tehdä perustellusta syystä. Toiseksi päätöksen täytäntöönpano ei saisi tehdä muutoksenhakua hyödyttömäksi, mikä tarkoittaisi ensi sijassa sitä, että luvanhakija, eli rakentamishankkeeseen ryhtyvä, olisi asettanut hyväksyttävän vakuuden. Lisäksi olisi myös näissä tilanteissa pyydettävä lausunto puolustusministeriöltä. Pykälän 3 *momentin* mukaan päätöksen antamiseen sovelletaan, mitä rakentamislain 70 §:ssä säädetään koskien kuulusmenettelyä. Oikeudesta aloittaa rakennustyöt olisi välittömästi ilmoitettava hallinto-oikeudelle sekä muutosta hakeneille. Se, joka on valittanut pääasiassa tehdystä päätöksestä, saisi hallinto-oikeudessa vaatia tässä *momentissa* tarkoitettua ratkaisua kumottavaksi tai muutettavaksi ilman, että hänen olisi siitä erikseen valitettava. Muutoksenhausta olisi muutoin voimassa, mitä 1 *momentissa* säädetään.

8 Lakia alemman asteinen sääntely

Vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta annetun asetuksen (685/2015) 33 §:ssä säädetään vähäisestä teollisesta käsittelystä ja varastoinnista tehtävän ilmoituksen sisällöstä ja ajankohdasta. Ilmoituksen liitteisiin täydennettäisiin tiedot esitetyistä uusista asiakirjoista liittyen maanpuolustukselle tärkeiden tuotantolaitoksien ilmoituksen käsittelyyn. Tällaisia uusia asiakirjoja olisivat 25 b §:n mukainen puolustusministeriön antama lausunto ja rakentamislain 43 c §:n mukainen maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamislupa.

Pelastuslain (379/2011) 48 §:n mukaan pelastuslaitoksen on laadittava onnettomuuden varalle ulkoinen pelastussuunnitelma yhteistyössä asianomaisen toiminnanharjoittajan kanssa alueilla, joilla on tuotantolaitos, josta toiminnanharjoittajan tulee laatia vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden turvallisuudesta annetun lain 30 §:n 1 *momentissa* tai 62 §:n 1 *momentissa* tarkoitettu turvallisuusselvitys. Ulkoisista pelastussuunnitelmista annetun sisäministeriön asetuksen (1286/2019) 8 §:ää muutettaisiin, jotta tiedottamiseen esitetyt poikkeukset koskisivat maanpuolustuksen kannalta erityissuojattavien puolustushallinnon tuotantolaitoksien ulkoisten pelastussuunnitelmien lisäksi myös ehdotettuja maanpuolustukselle tärkeitä tuotantolaitoksia.

9 Voimaantulo

Ehdotetaan, että lakiehdotukset tulisivat voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun ne on eduskunnassa hyväksytty.

Muutettua lakia sovellettaisiin vireillä oleviin maanpuolustukselle tärkeitä tuotantolaitoksia koskeviin kemikaaliturvallisuuslain mukaisiin lupahakemuksiin ja ilmoituksiin heti lain voimaan tullessa lukuun ottamatta rangaistussäännökseen ehdotettuja muutoksia.

Rakentamislain muutoksella 43 c §, 46 b §, 63 b §, 67 a §, 68 a §, 75 a § ja 179 b §:ssä säädettyä eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamislupaa sekä lain 186 a §:ssä säädettyä mahdollisuutta myöntää oikeus rakentamisen aloittamiseen ilman lainvoimaa vailla olevaa poikkeamislupaa voitaisiin soveltaa sellaiseen maanpuolustuksellisesti tärkeään vaarallisia kemikaaleja ja räjähteitä valmistavaan, käsittelevään tai varastoivaan

tuotantolaitokseen, jota koskevan rakentamislupahakemuksen käsittely on vireillä tämän lain voimaan tullessa tai tulee vireille lain voimaantulon jälkeen.

10 Toimeenpano ja seuranta

Ehdotus ei vaadi erityisiä toimeenpanoa koskevia toimia kemikaaliturvallisuuslakia ja rakentamislakia koskevien muutosten osalta. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston tai pelastusviranomaisen lupa- ja ilmoituskäsittely tapahtuu vastaavanlaisesti kuin aikaisemminkin lukuun ottamatta puolustusministeriön lausunnon käsittelyä silloin, kun käsitellään maanpuolustukselle tärkeän tuotantolaitoksen lupahakemusta tai ilmoitusta. Lisäksi tuotantolaitoksen sijoittamisessa huomioidaan eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamislupa.

Lakimuutosten toimivuutta seurataan työ- ja elinkeinoministeriössä, ympäristöministeriössä ja puolustusministeriössä.

11 Suhde muihin esityksiin

11.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä

Esitys ei ole riippuvainen muista esityksistä.

11.2 Suhde talousarvioesitykseen

Esityksessä ei ehdoteta uusia valtion talousarvioon vaikuttavia resursseja.

12 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Ehdotettuihin säännöksiin liittyvät keskeiset perusoikeudet ovat perustuslain 20 §:n vastuu ympäristöstä (jäljempänä *ympäristöperusoikeus*) ja 21 § oikeusturva.

Perustuslain 20 §:n 2 momentin mukaan julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön sekä mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon. Säännöksellä on läheinen yhteys perustuslain 2 §:n 2 momenttiin, jonka nojalla kansanvaltaan sisältyy yksilön oikeus osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnan ja elinympäristön kehittämiseen (PeVL 15/2004 vp, s. 3/I). Perustuslain 20 §:n 2 momentin on katsottu merkitsevän perustuslaillista toimeksiantoa ympäristölainsäädännön kehittämiseksi siten, että ihmisten vaikutusmahdollisuuksia omaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon laajennetaan (PeVL 38/1998 vp, s. 2/I). Myös muutoksenhakua voidaan pitää osana perustuslain 20 §:n 2 momentissa turvattuja osallistumisoikeuksia (PeVL 29/2017 vp, s. 4). Jokaisella on perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Käsittelyn julkisuus sekä oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet turvataan perustuslain 21 §:n 2 momentin mukaan lailla. Perustuslain 21 §:n säännökset eivät estä säätämästä lailla vähäisiä poikkeuksia niissä turvattuihin oikeuksiin, kunhan tällaiset poikkeukset eivät muuta kulloinkin kyseessä olevan oikeusturvatakeen asemaa pääsääntönä eivätkä yksittäistapauksessa vaaranna yksilön oikeusturvaa (PeVL 16/2019 vp, s. 3, PeVL 68/2014 vp, s. 3/I).

Ehdotettujen rajoitusten perusteena on maanpuolustuksen toimintaedellytysten varmistaminen. Perustuslakivaliokunta on pitänyt aiemmassa käytännössään maanpuolustusta ja kansallisen

turvallisuuden ylläpitämiseen kiinnittyviä tavoitteita hyväksyttävänä syinä perusoikeuksien rajoittamiselle (esim. PeVL 51/2006 vp s. 6, PeVL 57/2018 vp s. 2) ja rajoittaa perustuslain 20 ja 21 §:ssä turvattuja oikeuksia (PeVL 29/2020 vp s. 2).

Kemikaaliturvallisuuslakiin ja rakentamislakiin esitettyjen muutosten tarkoituksena on huomioida laeissa maanpuolustukselle tärkeät vaarallisia kemikaaleja ja räjähteitä valmistavat, käsittelevät ja varastoivat tuotantolaitokset koskien niiden sijoittamista, lupa- ja ilmoitusmenettelyä sekä tiedoksiantovelvoitteita. Muutoksissa ei esitetä poikettavan kemikaaliturvallisuuslain mukaisten tuotantolaitosten turvallisuusvaatimuksista ja tuotantolaitoksen sijoittamisessa tulisi edelleen huomioida toiminnan vaikutukset ulkopuoliseen toimintaan sekä ihmisten terveyteen ja ympäristöön kohdistuvien seurausten rajoittamiseksi. Vaikka esityksessä ehdotetaan kemikaaliturvallisuuslaissa tietojen saannin sekä rakentamislaisissa muutoksenhakuoikeuden rajoittamista, ehdotetut rajoitukset ovat mahdollisimman vähäisiä, tarkkarajaisia, täsmällisiä sekä oikeasuhtaisia. Rajoitukset tehdään yleisen edun ja kansallisen turvallisuuden vuoksi ja ne liittyvät suoraan maanpuolustuksen etuihin.

Tiedonsaantiin koskevia rajoituksia sisältyy kemikaaliturvallisuuslain muuttamisesta annetun ehdotuksen 31, 32 sekä 104 §:ään. Maanpuolustukselle tärkeän tuotantolaitoksen rakentamiseen liittyen on mahdollista, että sen yhteydessä annetaan tai laaditaan salassa pidettäviä tietoja. Nämä voivat liittyä esimerkiksi tuotantolaitoksen suunnitteluun, siinä käytettäviin raaka-aineisiin ja niiden määriin tai laitoksen turvajärjestelyihin. Olennaista on arvioida, voiko tietojen päätyminen ulkopuolisten käsiin aiheuttaa vahinkoa tai vaarantaa maanpuolustuksen etua. Edellä mainituissa säännöksissä rajoitusperuste on kytketty viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 10 kohdan mukaisten tietojen tai kansainvälisistä tietoturvallisuusvelvoitteista annetussa laissa säädettyjen asiakirjan salassapitoa koskevien edellytysten täyttymiseen. Tiedonsaantiin koskeva rajoitus sisältyy myös rakentamislain muuttamisesta annetun ehdotuksen 63 b §:ään, ja se vastaa lähtökohdiltaan edellä esitettyä: kunnat eivät saisi jakaa arkaluonteisia ja suojattavia tietoja niiltä osin, kuin se tuotantolaitokseen liittyvän maanpuolustuksellisen erityistehtävän vuoksi välttämätöntä.

Oikeusturvaa koskevat rajoitukset sisältyvät rakentamislain muuttamisesta annetun lakiehdotuksen 186 a §:ään, jossa muista rakentamishankkeista poiketen mahdollistetaan oikeus rakennustyön tai muun toimenpiteen suorittamiseen osaksi tai kokonaan ennen kuin poikkeamislupaa koskeva päätös on saanut lainvoiman. Muutoksenhakutuomioistuimien voi valituksesta kumota tämän oikeuden kuitenkin ainoastaan siinä tapauksessa, että se ei vaaranna vakavasti maanpuolustuksellisesti tärkeän vaarallisia kemikaaleja ja räjähteitä valmistavan, käsittelevän tai varastoivan tuotantolaitoksen toteuttamista. Edellä mainittu rajoitus ei suoraan puutu perustuslain 21 §:ssä mainittuun oikeuteen hakea muutosta tuomioistuimessa, vaan rajoittaa tuomioistuimen käytössä olevia seuraamuksia tilanteessa, jossa valituksen käsittely voisi vaarantaa maanpuolustuksen kannalta tärkeän hankkeen toteutumisen. Kyseinen seuraamus olisi tarkasti rajattu, säädettäisiin lailla ja perustuisi hyväksyttävään rajoitusperusteeseen. Kansallinen turvallisuus on katsottu hyväksyttäväksi perusoikeuden rajoitusperusteeksi myös Euroopan Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä (mm. C-300/11, ZZ).

Edellä mainittuja rajoituksia tulee arvioida myös välttämättömyyden ja oikeasuhtaisuuden kannalta. Tietojen suojaamisella pyritään välttämään niiden pääsy asiattomien käsiin, koska tämä voisi mahdollistaa maanpuolustukselle tärkeään laitokseen kohdistuvat haitalliset vaikutusyritykset. Tietojen julkisuutta voidaan ehdotuksen mukaan rajoittaa vain silloin, kun sille on hyväksyttävä peruste. Pääosin tuotantolaitoksen rakentamista koskeva tieto on julkista.

Oikeusturvaa koskeva rajoitus liittyy tarpeeseen luoda tietty maanpuolustukselle tärkeä tuotantokyky nopeassa aikataulussa esimerkiksi turvallisuusympäristön huonontuessa. Tällöin voi

syntyä tilanne, jossa tietty tuotannollinen kyky tarvitaan maanpuolustuksen tueksi mahdollisimman nopeasti. Rakentamislupamenettelyyn sisältyvä valitusmahdollisuus ja nykyinen säännös siitä, että rakentamista ei saada aloittaa ennen kuin poikkeamislupa on tullut lainvoimaiseksi voi johtaa tilanteeseen, jossa tuomioistuimessa vireillä oleva valitus estää rakentamistöiden aloittamisen hyvinkin pitkäksi aikaa. Tämä voisi aiheuttaa tilanteen, jossa maanpuolustuksen kannalta tärkeän tuotantolaitoksen rakentaminen voitaisiin käytännössä estää valitusprosessin avulla. Ehdotettu säännös ei puuttuisi asianosaisten oikeuteen hakea muutosta, vaan estäisi sen, että esimerkiksi osana hybridivaikuttamista tehtävät valitukset voisivat käytännössä pysäyttää maanpuolustukselle tärkeän tuotantolaitoksen rakentamisen. Huomioiden edellä mainittujen rajoituksen vähäinen luonne voidaan arvioida, että ne ovat esitetyssä muodossaan välttämättömiä ja oikeasuhteisia.

Ehdotetut muutokset eivät myöskään loukkaa kansainvälisiä sopimuksia. Kemikaaliturvallisuuslakia koskevissa kansainvälisissä sopimuksissa on kansallista turvallisuutta koskevat poikkeukset, joiden nojalla ehdotetut muutokset voidaan tehdä kansalliseen lainsäädäntöön.

Edellä esitetyn perusteella lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksikössä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset, joissa on otettu huomioon Seveso III -direktiivissä olevat säännökset:

1.

Laki

vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain (390/2005) 6 §:n 24 kohta, 125 §:n 1 kohta ja 128 §:n 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat 6 §:n 24 kohta laissa 1142/2016 sekä 125 §:n 1 kohta ja 128 a §:n 3 momentti laissa 200/2017, sekä

lisätään 2 §:ään uusi 3 momentti, 6 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 358/2015, 642/2022, 1231/2021 ja 1142/2016, uusi 25 kohta, lakiin uusi 20 a, 25 a, 25 b ja 25 c §, 31 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 358/2015, uusi 5 ja 6 momentti, 32 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 358/2015, uusi 4 momentti sekä lakiin uusi 104 g § seuraavasti:

2 §

Lain soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan maanpuolustukselle tärkeisiin tuotantolaitoksiin, jollei tässä laissa erikseen muuta säädetä.

6 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

24) *selluloidilla* ainetta, joka sisältää yli kuusikymmentä painoprosenttia nitrattua selluloosaa sekä sen lisäksi kamferia;

25) *maanpuolustukselle tärkeällä tuotantolaitoksella*, tuotantolaitosta, joka on muu kuin Puolustusvoimien hallinnassa oleva tuotantolaitos ja puolustusministeriö on katsonut tuotantolaitoksella olevan maanpuolustukselle olennainen merkitys.

20 a §

Eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamisluvan noudattaminen

Mitä 20 §:ssä säädetään ei sovelleta, jos tuotantolaitokselle on myönnetty rakentamislain (751/2023) 43 c §:n mukainen eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamislupa. Maanpuolustukselle tärkeä tuotantolaitos tulee sijoittaa edellä mainitun sijoittamisluvan mukaisesti.

25 a §

Lupahakemuksen ja ilmoituksen käsittelyn ensisijaisuus

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto tai pelastusviranomainen käsittelee maanpuolustukselle tärkeän tuotantolaitoksen lupahakemuksen tai ilmoituksen taikka toiminnan muutosta koskevan ilmoituksen ensisijaisena suhteessa muihin tämän lain mukaisiin lupahakemuksiin tai ilmoituksiin.

25 b §

Maanpuolustukselle tärkeiden tuotantolaitosten lupa- ja ilmoitusmenettely

Sen lisäksi, mitä tässä laissa on säädetty tuotantolaitoksen lupa- ja ilmoitusmenettelystä, puolustusministeriön tulee antaa lausunto toiminnanharjoittajalle, jos puolustusministeriö katsoo, että tuotantolaitos, jolle tämän lain mukaista lupaa haetaan tai josta ilmoitus tehdään, on maanpuolustukselle tärkeä tuotantolaitos. Toiminnanharjoittajan on lisättävä edellä mainittu lausunto maanpuolustukselle tärkeän tuotantolaitoksen taikka maanpuolustukselle tärkeän tuotantolaitoksen muutosta koskevan lupahakemuksen tai ilmoituksen liitteeksi.

25 c §

Maanpuolustukselle tärkeän tuotantolaitoksen muutokset

Puolustusministeriön tulee antaa ilmoitus Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle tai pelastusviranomaiselle sekä toiminnanharjoittajalle, jos tuotantolaitosta ei enää katsota maanpuolustukselle tärkeäksi tuotantolaitokseksi. Tuotantolaitoksen lupa- ja ilmoitusmenettelyssä sekä tuotantolaitosta koskevissa tiedoksiantovaatimuksissa ei sovelleta maanpuolustukselle tärkeää tuotantolaitosta koskevia säännöksiä sen jälkeen, kun puolustusministeriö on antanut asiaa koskevan ilmoituksen.

31 §

Toiminnanharjoittajan tiedottamisvelvollisuus

Maanpuolustukselle tärkeän tuotantolaitoksen toiminnanharjoittaja voi rajoittaa 1 momentin mukaisia yleisölle saatavilla olevia tietoja, jos tiedot ovat viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 10 kohdan mukaisia tietoja tai kansainvälisistä tietoturvaselvityksistä annetussa laissa säädetty asiakirjan salassapitoa koskevat edellytykset täyttyvät.

Maanpuolustukselle tärkeän tuotantolaitoksen toiminnanharjoittaja voi jättää toimittamatta 2 momentin mukaiset tiedot suuronnettomuuden vaaraa aiheuttavista kemikaaleista, jos tiedot ovat viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 10 kohdan mukaisia tietoja tai kansainvälisistä tietoturvaselvityksistä annetussa laissa säädetty asiakirjan salassapitoa koskevat edellytykset täyttyvät.

32 §

Turvallisuusselvityksen esillä pitäminen

Maanpuolustukselle tärkeän tuotantolaitoksen toiminnanharjoittaja voi rajoittaa turvallisuus selvityksessä yleisölle annettavia tietoja, jos tiedot ovat viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 10 kohdan mukaisia tietoja tai kansainvälisistä tietoturvallisuusvelvoitteista annetussa laissa säädetty asiakirjan salassapitoa koskevat edellytykset täyttyvät.

104 g §

Tiedoksianto ja kuuleminen maanpuolustukselle tärkeiden tuotantolaitosten lupamenettelyssä

Maanpuolustukselle tärkeän tuotantolaitoksen lupamenettelyssä voidaan poiketa tässä luvussa säädetystä kuulemisesta ja tiedottamisesta, jos viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 10 kohdassa tai kansainvälisistä tietoturvallisuusvelvoitteista annetussa laissa säädetty asiakirjan salassapitoa koskevat edellytykset täyttyvät tai poikkeaminen on muutoin maanpuolustuksen luonteen tai erityistehtävien vuoksi välttämätöntä.

125 §

Räjähdesäännösten rikkominen

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta tämän lain tai sen nojalla annetun säännöksen vastaisesti rikkoo

- 1) toiminnanharjoittajalle 7–20 a, 26 a tai 133 §:ssä säädettyjä yleisiä velvollisuuksia,

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *räjähdesäännösten rikkomisesta* sakkoon.

128 a §

Ilmoittaminen Euroopan komissiolle tuotantolaitoksista ja suuronnettomuuksista

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, ei koske puolustusvoimien sotilaalliseen toimintaan tarkoitettuja räjähteitä eikä maanpuolustuksen kannalta erityissuojattavissa kohteissa sekä sotilaallisissa harjoituksissa, harjoitusalueilla ja rauhanturvaoperaatioissa tapahtuvaa vaarallisten kemikaalien varastointia ja teollista käsittelyä sekä maanpuolustukselle tärkeitä tuotantolaitoksia.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Jos maanpuolustukselle tärkeää tuotantolaitosta koskevan voimassa olevan lain mukaisen lupahakemuksen tai ilmoituksen käsittely on vireillä Turvallisuus- ja kemikaalivirastossa tai pelastusviranomaisella tämän lain voimaan tullessa, lupahakemuksen ja ilmoituksen käsittelyyn sovelletaan tätä lakia lukuun ottamatta 125 §:n 1 kohtaa.

2.

Laki

rakentamislain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rakentamislain (751/2023) 67 a §:n otsikko, 68 a §:n 1 momentti, 75 a §:n otsikko ja 1 momentin johdantolause,
sellaisina kuin niistä ovat 68 a §:n 1 momentti sekä 75 a §:n otsikko ja 1 momentin johdantolause laissa 897/2024 sekä 67 a §:n otsikko laissa 809/2025, sekä
lisätään lakiin uusi 43 c §, 46 b §, 63 b §, 179 b §, 186 a § sekä 67 a §:ään, sellaisena kuin se on laissa 809/2025, uusi 2 momentti seuraavasti:

43 c §

Eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamislupa

Rakentamisluvan hakijan niin pyytäessä maanpuolustuksellisesti tärkeän vaarallisia kemikaa-
leja ja räjähteitä valmistavan, käsittelevän tai varastoivan tuotantolaitoksen alueidenkäyttöisten
edellytysten tarkastelu tehdään sijoittamisluvalla (*eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden
tuotantolaitosten sijoittamislupa*), jos uusi tuotantolaitos sijaitsee alueella, jolla ei ole voimassa
asemakaavaa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua sijoittamislupaa voidaan soveltaa ainoastaan maanpuolus-
tusta tukevaan tai sotilaallisen huoltovarmuuden kannalta erityisen merkitykselliseen tuotanto-
laitokseen.

46 b §

Eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamisluvan edellytykset

Eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamisluvan edellytyksenä
on, että:

- 1) rakentaminen ei aiheuta haittaa yleiskaavassa annettujen määräysten toteuttamiselle;
- 2) rakentaminen ei aiheuta haittaa maakuntakaavassa osoitettujen valtakunnallisesti merkittä-
vien liikenteen ja teknisen huollon verkostojen toteutumiselle;
- 3) rakentaminen ei aiheuta elinympäristön laadun sellaista merkityksellistä heikkenemistä,
joka ei ole perusteltua sijoittamisluvan tarkoitus huomioon ottaen;
- 4) sijoittamisluvalla ei aseteta maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle sellaista kohtuu-
tonta rajoitusta tai aiheuteta sellaista kohtuutonta haittaa, joka sijoittamislualle asetettavia ta-
voitteita tai vaatimuksia syrjäyttämättä voidaan välttää;
- 5) rakennuspaikka on oltava kooltaan sellainen, että se sisältää myös tarvittavat varoalueet;
- 6) rakennuspaikalla ei ole tulvan, sortuman tai vyörymän vaaraa;
- 7) suunnittelussa on otettu huomioon soveltuvuus rakennettuun ympäristöön ja maisemaan;
- 8) rakennuspaikalle on käyttökelpoinen pääsytie vähintään kahdesta suunnasta tai mahdolli-
suus sellaisten järjestämiseen;
- 9) vedensaanti, jätevedet ja hulevedet voidaan hoitaa aiheuttamatta haittaa ympäristölle;
- 10) teiden, vedensaannin tai viemäroinnin järjestäminen ei aiheuta kunnalle tai valtiolle eri-
tyisiä kustannuksia;
- 11) rakentaminen ei aiheuta merkittävää haittaa naapureille eikä vaikeuta vähäistä enempää
naapurikiinteistöjen rakentamista;

12) rakentaminen on sopivaa yhdyskuntateknisten verkostojen ja liikenneväylien toteuttamisen sekä liikenneturvallisuuden kannalta;

13) vaarallisista aineista aiheutuvien suuronnettomuusvaarojen torjunnasta sekä neuvoston direktiivin 96/82/EY muuttamisesta ja myöhemmästä kumoamisesta 4 päivänä heinäkuuta 2012 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2012/18/EU soveltamisalaan kuuluvien vaarallisia kemikaaleja tai räjähteitä valmistavien, käsittelevien tai varastoivien tuotantolaitosten sijoittaminen on suuronnettomuuksien ehkäisemiseen ja niiden ihmisten terveyteen ja ympäristöön kohdistuvien seurausten rajoittamiseen liittyen sopivaa siten, että tuotantolaitos sijoitetaan riittävän etäälle asuinalueista, yleisessä käytössä olevista rakennuksista ja alueista, virkistysalueista, luonnon kannalta erityisen herkistä alueista sekä mahdollisuuksien mukaan maanteiden ja rautateiden pääväylistä.

63 b §

Kuuleminen ja tiedottaminen eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamislupahakemuksesta

Kunnan on ilmoitettava eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamislupahakemuksen vireille tulosta ja kuultava naapureita ja niitä, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin rakentamishanke voi huomattavasti vaikuttaa. Luvan hakija voi liittää hakemukseensa luotettavan selvityksen siitä, että naapurit tai osa naapureista ovat tietoisia hankkeen kannalta merkittävistä asiakirjoista ja tiedoista sekä selvityksen heidän mahdollisesta kannastaan hankkeeseen. Kunnan on lisäksi varattava kunnan jäsenille ja osallisille tilaisuus esittää mielipiteensä eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamislupahakemuksesta.

Kunta ei saa täyttäessään 1 momentin mukaisia kuulemiseen ja tiedottamiseen liittyviä velvoitteitaan jakaa vastaanottamiaan tuotantolaitoksen rakentamiseen ja toimintaan liittyviä arkaluonteisia ja suojattavia tietoja niiltä osin, kuin se tuotantolaitokseen liittyvän maanpuolustuksellisen erityistehtävän vuoksi välttämätöntä.

Luvan hakijan on tiedotettava lupahakemuksen vireilläolosta rakennuspaikalla.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä kuulemisesta ja tiedottamisesta.

67 a §

Lausunto puhtaan siirtymän tai eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamislupahakemuksesta

Kunnan on pyydettävä eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamislupahakemuksesta lausunto puolustusministeriöltä, maakunnan liitolta, hyvinvointialueen pelastusviranomaiselta sekä niiltä valtion viranomaisilta, joiden toimialaa lupahakemus merkitävästi koskee.

68 a §

Määräaika rakentamislupahakemuksen käsittelylle ja seuraamukset määräajan laiminlyömisestä

Rakennusvalvontaviranomaisen on ratkaistava rakentamislupahakemus kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun rakentamislupahakemus liitteineen on vireille pantu rakennusvalvonnassa ja

liitteet mahdollistavat hakemuksen käsittelyn. Suunnittelutehtävän vaativuudeltaan poikkeuksellisen ja erityisen vaativan rakentamishankkeen rakentamislupahakemus, puhtaan siirtymän sijoittamislupahakemus sekä eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamislupahakemus on ratkaistava kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun rakentamislupahakemus liitteineen on vireille pantu rakennusvalvonnassa ja liitteet mahdollistavat hakemuksen käsittelyn.

75 a §

Puhtaan siirtymän tai eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamisluvan vaikutusten arviointi

Puhtaan siirtymän tai eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamisluvan yhteydessä rakentamishankkeeseen ryhtyvän on hankkeen laajuudesta riippuen selvitettävä suunnitelman toteuttamisen merkittävät välittömät ja välilliset vaikutukset:

- 1) ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön;
 - 2) maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon;
 - 3) kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin;
 - 4) alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen;
 - 5) kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön;
 - 6) elinkeinoelämän toimivan kilpailun kehittymiseen.
-

179 b §

Valitusoikeus eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamisluvasta

Valitusoikeus eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamisluvasta on:

- 1) viereisen tai vastapäätä olevan kiinteistön tai muun alueen omistajalla ja haltijalla;
- 2) sellaisen kiinteistön tai muun alueen omistajalla ja haltijalla, jonka rakentamiseen tai muuhun käyttämiseen päätös voi olennaisesti vaikuttaa;
- 3) sillä, jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa;
- 4) sillä, johon erään maanpuolustuksellisesti tärkeän tuotantolaitoksen mahdollinen onnettomuus vaikuttaa tai todennäköisesti vaikuttaa;
- 5) kunnalla;
- 6) naapurikunnalla, jonka alueidenkäytön suunnitteluun päätös vaikuttaa;
- 7) Lupa- ja valvontavirastolla;
- 8) muulla kuin 4–6 kohdassa tarkoitettulla viranomaisella toimialaansa kuuluvissa asioissa;
- 9) toimialueellaan sellaisella rekisteröidyllä yhteisöllä, jonka tarkoituksena on ympäristön-, terveyden- tai luonnonsuojelun edistäminen.

186 a §

Eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten rakentamisen aloittaminen ilman lainvoimaa vailla olevaa poikkeamislupaa

Jos rakentamislupa myönnetään 186 §:n mukaisesti lainvoimaa vailla olevan poikkeamisluvan perusteella maanpuolustuksellisesti tärkeälle vaarallisia kemikaaleja ja räjähteitä valmistavalle, käsittelevälle tai varastoivalle tuotantolaitokselle, kunnan rakennusvalvontaviranomainen

voi perustellusta syystä myöntää rakentamislupapäätöksen yhteydessä, 186 §:ssä säädetystä poiketen, oikeuden rakennustyön tai muun toimenpiteen suorittamiseen osaksi tai kokonaan ennen kuin poikkeamislupaa koskeva päätös on saanut lainvoiman edellyttäen, ettei päätöksen täytäntöönpano tee muutoksenhakua hyödyttämäksi. Muutoksenhakutuomioistuimien voi valituksesta kumota rakentamisluvassa myönnetyn oikeuden rakennustyön tai muun toimenpiteen suorittamiseen osaksi tai kokonaan ennen kuin poikkeamislupaa koskeva päätös on saanut lainvoiman tai muuttaa sitä tai muutoinkin kieltää lupapäätöksen täytäntöönpanon, jos tämä ei vaaranna vakavasti maanpuolustuksellisesti tärkeän vaarallisia kemikaaleja ja räjähteitä valmistavan, käsittelevän tai varastoivan tuotantolaitoksen toteuttamista. Hallinto-oikeuden päätöksestä tässä momentissa tarkoitettussa asiassa saa valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen vain pääasian ratkaisusta tehtävän valituksen yhteydessä.

Luvanhakijan on asetettava hyväksyttävä vakuus rakennuspaikan ennallistamiseen sekä muiden haittojen, vahinkojen ja kustannusten korvaamisesta, jotka päätöksen kumoaminen tai luvan muuttaminen voi aiheuttaa. Vakuuden asettamisvelvollisuus ei koske valtiota, kuntaa eikä kuntayhtymää. Kunnan rakennusvalvontaviranomaisen on luvan hakemisen yhteydessä pyydettävä lausunto puolustusministeriöltä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu oikeus rakennustyön tai muun toimenpiteen suorittamiseen voidaan 1 ja 2 momentissa säädettyjen edellytysten täytyessä myöntää myös valitusajan kuluessa tai 30 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä erikseen tehdystä hakemuksesta. Päätös on tehtävä ilman tarpeetonta viivytystä. Päätöksen antamiseen sovelletaan, mitä 70 §:ssä säädetään. Oikeudesta aloittaa rakennustyöt on välittömästi ilmoitettava hallinto-oikeudelle sekä muutosta hakeneille. Se, joka on valittanut pääasiassa tehdystä päätöksestä, saa hallinto-oikeudessa vaatia tässä momentissa tarkoitettua ratkaisua kumottavaksi tai muutettavaksi ilman, että hänen olisi siitä erikseen valitettava. Muutoksenhausta on muutoin voimassa, mitä 1 momentissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain 43 c §, 46 b §, 63 b §, 67 a §, 68 a §, 75 a § ja 179 b §:ssä säädettyä eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamislupaa sekä lain 186 a §:ssä säädettyä mahdollisuutta myöntää oikeus rakentamisen aloittamiseen ilman lainvoimaa vailla olevaa poikkeamislupaa voidaan soveltaa maanpuolustuksellisesti tärkeään vaarallisia kemikaaleja ja räjähteitä valmistavaan, käsittelevään tai varastoivaan tuotantolaitokseen, jota koskevan rakentamislupahakemuksen käsittely on vireillä tämän lain voimaan tullessa tai tulee vireille lain voimaantulon jälkeen.

Helsingissä x.x.20xx

Pääministeri

Etunimi Sukunimi

..ministeri Etunimi Sukunimi

LUONNOS